

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXX. • Marec 2022 • Číslo 3

**RUSKO
ROZPÚŤALO
VOJNU**

Vážení kolegovia, zamestnanci, vojaci, vo štvrtok 24. februára sme sa zobudili do jedného z najstrašnejších dní v našom živote. O 4. hodine ráno slovenského času sa začala masívna vojenská operácia Ruskej federácie voči Ukrajine. Diktátorský režim Vladimira Putina zaútočil na nášho suseda len preto, lebo jeho ľudia chceli žiť v slobodnom svete, v rámci Európskej únie a v rámci krajín, ktoré zdieľajú hodnoty demokracie, ľudských práv a slobody. Naša vláda robí všetko pre

to, aby sme ukrajinskému ľudu pomohli. Hovoril som s americkým ministrom obrany a s ďalšími ministrami, aby sme v rámci Aliancie spojenecky koordinovali svoje úsilie pri ochrane našich krajín, ako aj pri pomoci Ukrajincom. Chcem sa poďakovať generálnemu štábu za okamžité kroky pri nasadení približne 500 vojakov na našu východnú hranicu, kde pôsobia spolu s policajným zborom. Aby sme ju ochránili a aby sme zabezpečili plynulý príchod vojnových utečencov. Ak politické vedenie nášho rezortu a generálny štáb excelentne spolupracovali v uplynulých dvoch rokoch v boji proti pandémie Covid-19, teraz sa táto spolupráca dostáva na ďalšiu úroveň. Nikto z nás si ju neželal, ale sme pripravení. O to viac sa potvrdzuje správnosť nášho úsilia výrazne modernizovať Ozbromené sily SR vrátane rozsiahlych rekonštrukcií zázemia pre vojakov, čo predchádzajúce vládne garnitúry až trestuhodne a nepochopiteľne zanedbávali. A o to viac je dôležité povedať, že dohoda o obrannej spolupráci medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Spojených štátov amerických,

ktorú som mal tú česť za Slovenskú republiku podpísať, má svoj obrovský význam. Spolu so spojencami sme pripravení a silní. Pravdaže, musíme si dávať obrovský pozor. Ruské tajné služby boli v ostatnom období aj na našom území mimoriadne aktívne. Výsledkom ich pôsobenia boli tisíce konšpirácií a hoaxov, ktoré sa usilovali vnieť do spoločnosti neistotu a nejednotnosť a ktoré svojím jedom chceli otráviť základné ciele našej spolupráce so spojencami v Európskej únii a NATO. Zároveň spochybňovali základné postuláty našej slobody, demokracie - a aj zdravého rozumu.

Vážení kolegovia, v týchto chvíľach bude na nás záležať viac, ako inokedy. Som hrdý na to, že som spojil podstatnú časť svojho pracovného života s rezortom obrany, pretože som hrdý predovšetkým na vás. Na vašu profesionalitu, pripravenosť, vedomosti, nasadenie, na vašu rozhodnosť a zároveň ľudskosť. Keď píšem tieto riadky - je piatok 25. februára, nesmierne smútim za všetkými životmi, ktoré už museli následkom ruskej agresie proti Ukrajine vyhasnúť. O to viac sa chcem poďakovať za tisíce pozitívnych ohlasov a podporných stanovísk, ktoré som ako minister obrany hneď v prvých chvíľach po agresii dostával od našich občanov. Ich súčasťou boli aj ponuky domov, bytov či chát pre Ukrajincom utekajúcich pred vojnou. Je to o zdravom srdci našej krajiny. Našej Slovenskej republiky, ktorú milujeme a ktorá je súčasťou Európskej únie a NATO - a preto je prosperujúca a bezpečná. Držme spolu, budme pokojní, ale budme aj silní a odhodlaní stáť na strane pravdy.

Jaroslav Nad'
minister obrany SR

Milí čitatelia,
máme za sebou prvé dva mesiace roku 2022.
Niet pochýb o tom, že najvýznamnejšou
z tém, ktoré v úvode roka zamestnávali rezort
ministerstva obrany, bola Dohoda o obrannej
spolupráci medzi Slovenskou republikou
a Spojenými štátmi americkými.
Schvaľovací proces na úrovni vlády
Slovenskej republiky, samotný podpis
dohody, vyjadrenie súhlasu Národnej rady

Slovenskej republiky, aj ratifikáciu prezidentkou Slovenskej republiky
sme úspešne zvládli. Ako generálny riaditeľ sekcie obrannej politiky
som bol priamo zapojený do rokovaní o podobe dohody, aj do procesu
jej schválenia. Dovoľte mi využiť túto príležitosť, aby som poďakoval
všetkým kolegom, najmä zo sekcie obrannej politiky, ďalších zložiek
nášho rezortu, ozbrojených síl, Ministerstva zahraničných vecí
a európskych záležitostí SR, Ministerstva financií SR, Ministerstva
dopravy a výstavby SR, Ministerstva vnútra SR a ďalších rezortov za
všetku prácu, ktorú na dosiahnutie čo najlepšej dohody odvedli.
Uzatvorenie dohody je prirodzeným pokračovaním rozvíjajúceho sa
partnerstva so Spojenými štátmi americkými. Naša spolupráca je
čoraz širšia a zaslúži si primeraný právny základ na jej realizáciu.
Úprimne ma mrzí, že dohoda bola cielene zneužitá na politikárčenie.
Niektorí politici obetovali základné dlhodobé bezpečnostné záujmy
nášho štátu parciálnym krátkodobým politickým ziskom. O to
úprimnejšia je moja vďačnosť všetkým v našom rezorte aj mimo neho,
ktorí nepodľahli strachu, dezinformáciám či klamstvám.
Dohodu sa podarilo uzatvoriť, no náš rezort a naše ozbrojené sily
čakajú aj ďalšie dôležité témy. O niektorých sa dočítate aj v marcovej
Obrane.

Želám vám príjemné čítanie.

Martin Sklenár

generálny riaditeľ sekcie obrannej politiky MO SR

ČÍSLO MESIACA

Pred 80. rokmi, 25. marca 1942, vypravili z Popradu
transport **tisíc** židovských dievčat. Začali sa deportácie
slovenských Židov do nacistických koncentračných táborov.
Počas prvej vlny deportácií, od 25. marca do 20. októbra
1942 vyviezli zo Slovenska v **57** transportoch takmer **58 000**
ľudí.

Druhá vlna deportácií sa začala po okupácii Slovenska
nemeckými jednotkami v septembri 1944 a trvala do konca
marca 1945. Počas nej deportovali z vtedajšieho územia
Slovenska ďalších **13 000** osôb.

Za každého deportovaného Slovensko zaplatilo Nemeckej ríši
500 ríšskych mariek.

- 4 Rusko rozpútalo vojnu v Európe
- 6 Slovensko v tieni vojny
- 8 Prežiť 72 hodín
- 12 Svet reaguje na ruskú agresiu
- 14 Nové rádiolokátory
- 16 Rozhovor s Marianom Majerom
- 17 Rozhovor s generálom Danielom Zmekom
- 18 TÉMA: Moderné vlastenectvo
- 24 Zlatá Petra Vlhová
- 26 Kupolu nahradí stena
- 28 Legenda Elena Kaliská
- 31 Neobyčajná prísaha v Martine
- 32 Tretia dobrovoľnícka výprava

- 34 Vojenský športovci na zimnej olympiáde
- 36 Najtemnejšia kapitola slovenských dejín
- 38 Ukrajina a jej armáda
- 40 IT a IB News
- 41 MILITARY ENGLISH: NATO to the East
- 42 Dotácie Ministerstva obrany SR
- 44 Laterálna epikondylitída – tenisový lakeť
- 46 Vojenské ústredie a Červená armáda
- 47 Vojenské korunové poukážky

NA TITULNEJ STRANE: Ruské bomby padajú na ukrajinskú metropolu Kyjev
• Foto: SITA

NA ZADNEJ OBÁLKE: Slovenskí vojaci pomáhajú utečencom na
slovensko-ukrajinskej hranici • Foto: pplk. Štefan Zemanovič

Vojna v Európe

V skorých ranných hodinách 24. februára sa začala špeciálna vojenská operácia, ktorú nariadil ruský prezident Vladimir Putin s cieľom podmaniť si Ukrajinu, nastoliť proruskú vládu, ukončiť v krajine proces liberalizácie a demokratizácie.

Výbuchy a zvuk sirén bolo počuť aj v hlavnom meste Kyjeve a na jeho letisku Boryspil. Výbuchy rakiet hlásili v mnohých ďalších mestách vrátane Charkova, Kramatorska, Dnipra, Mariupola, Odesy a Záporožia.

Útok vyvolal pobúrenie a odsúdenie Západu i iných regiónov sveta, pretože vzrástli obavy z vypuknutia veľkej vojny v strede Európy. Veľvyslanci NATO uviedli, že Aliancia súhlasila s posilnením pozemných, námorných a vzdušných síl na svojom východnom krídle v susedstve Ukrajiny a Ruska.

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij vyhlásil v krajine stanné právo, ale vyzval občanov, aby zostali pokojní. Povedal, že Moskva spustila totálny útok na Ukrajinu, pričom sa zameriava na vojenskú infraštruktúru a pohraničnú stráž. Zelenskij dodal, že útočiace ruské sily sa zameriavajú aj na oblasti obývané civilistami. „Tvrdia, že civilné objekty nie sú ich cieľmi. Je to však ďalšie z ich klamstiev. V skutočnosti nerozlišujú medzi oblasťami, v ktorých operujú,“ povedal. Rusko podľa Zelenského bude musieť skôr či neskôr s Kyjevom hovoriť o tom, ako ukončiť boje a zastaviť inváziu. Čím skôr sa táto konverzácia začne, tým menej strát utrpí aj Rusko samotné,

uviedol. Generálny tajomník Severoatlantickej aliancie Jens Stoltenberg zdôraznil, že Rusko rozpútalo vojnu na Ukrajine a narušilo tak mier na európskom kontinente. „Teraz máme v Európe vojnu v takom rozsahu, o ktorom sme si mysleli, že patrí do histórie,“ povedal. Situáciu označil za vážny moment pre bezpečnosť Európy a konštatoval, že ruská invázia ohrozuje množstvo nevinných životov. „Ide o zámernú, chladnokrvnú a dlho plánovanú inváziu,“ dodal šéf NATO a v súvislosti s vojenskou agresiou Ruska oznámil, že na východné krídlo Aliancie bude vyslaných viac vojakov. Zároveň vyhlásil, že Aliancia uviedla vyše 100 bojových lietadiel do stavu pohotovosti, aby zabezpečili ochranu vzdušného priestoru členských štátov NATO.

Stoltenberg zdôraznil, že prípadný útok na jednu z členských krajín NATO by vyvolal ostrú reakciu Aliancie. Pobaltské krajiny a Poľsko už vyzvali na konzultácie na základe článku 4 Severoatlantickej zmluvy, v ktorom sa uvádza, že zmluvné strany budú spoločne konzultovať vždy, keď podľa názoru akejkoľvek z nich bude ohrozená územná celistvosť, politická nezávislosť alebo bezpečnosť.

Slovensko odsúdilo ruský útok

Pre situáciu na Ukrajine zasadla mimoriadne Bezpečnostná rada SR. Po jej skončení prezidentka SR Zuzana Čaputová ostro odsúdila protiprávnu agresiu Ruskej federácie voči Ukrajine.

„Zachovajme pokoj. Urobíme rozhodnutia, ktoré budú zodpovedné voči našej krajine a občanom v záujme zaručenia ochrany a bezpečnosti.“

Jaroslav Naď
minister obrany SR

S o spojencami v NATO a Európskej únii je podľa jej slov Slovensko pripravené poskytnúť pomoc na skončenie konfliktu na Ukrajine a na ochranu ľudských životov. Ocenila, že na odsúdení ruskej agresie sa zhodla väčšina štátov sveta, aj slovenská politická reprezentácia. Zároveň upozornila na silnú ruskú propagandu pôsobiacu na Slovensku.

Útok na Ukrajinu odsúdil aj predseda Národnej rady SR Boris Kollár. Konanie Ruska označil za neprijateľné, neospravedlniteľné a bezprecedentné. Ide o hrubé porušenie medzinárodného práva a narušenie územnej celistvosti.

Vláda SR na čele s premiérom Eduardom Hegerom odsúdila konanie Vladimira Putina a jeho vlády. V súčinnosti so spojencami v NATO a Európskej únii bude pomáhať v sebaobrane Ukrajiny pred ruskou agresiou a zasadzovať sa za zastavenie bojov. Nastolenie mieru považuje slovenský kabinet za absolútnu prioritu.

Premiér Heger po skončení Bezpečnostnej rady SR vyzval občanov, aby nepodliehali dezinformáciám a zachovali pokoj a chladnú hlavu. Deklaroval, že armáda a polícia aj v tejto výnimočnej situácii budú zabezpečovať kontrolovaný prechod hraníc a ľudí utekajúcich pred vojnou nájdú na Slovensku zázemie. Občanov požiadal, aby prijali ľudí utekajúcich pred vojnou.

Minister zahraničných vecí Ivan Korčok vyhlásil, že Rusko hrubo porušuje medzinárodné právo, princípy Charty OSN a toto konanie je hrozbou pre európsku bezpečnosť. Útok na Ukrajinu považuje za nevyprovokovaný, neopodstatnený a neoprávnený. Slovensko tlmočilo Rusku ostrý protest aj prostredníctvom predvolaného ruského veľvyslanca.

Americký prezident Joe Biden povedal, že „svet voči Rusku vyvodí zodpovednosť“ za útok na Ukrajinu, ktorý spôsobí katastrofálne straty na životoch. „Rusko je zodpovedné za úmrtia a skazu, ktoré tento útok priniesie a Spojené štáty, ich spojenci a partneri budú odpovedať jednotným a rozhodným spôsobom,“ uviedol Biden.

Spojené kráľovstvo uvalí najväčší a najprísnejší balík ekonomických sankcií, aké Rusko kedy videlo, vyhlásil britský premiér. Všetky veľké ruské banky budú podľa neho vylúčené z finančného systému ostrovného kráľovstva s tým, že na

druhú najväčšiu ruskú banku VBT bude uvalené úplné zmrazenie aktív. „Putin bude odsúdený v očiach sveta a histórie. Nikdy nebude môcť zmyť krv zo svojich rúk,“ dodal Johnson.

Francúzsky prezident Emmanuel Macron ostro odsúdil vojenskú operáciu Ruska proti Ukrajine a zaviazal sa, že Paríž sa bude spolu so spojencami pokúšať tento konflikt ukončiť. „Rusko musí okamžite zastaviť svoje vojenské operácie,“ vyhlásil. „Francúzsko stojí solidárne pri Ukrajine. Stojí pri Ukrajincoch a spolu s partnermi a spojencami pracuje na ukončení tejto vojny,“ doplnil Macron.

Pobaltské štáty Estónsko, Lotyšsko a Litva odsúdili vojenskú operáciu Ruska na Ukrajine „ako zločin proti ukrajinskému ľudu“. Ministri zahraničných vecí týchto troch krajín v spoločnom vyhlásení ostro odsúdili „otvorenú, rozsiahlu agresiu Ruska proti nezávislej, mierumilovnej a demokratickej krajine“.

Austrálsky premiér Scott Morrison odsúdil ilegálny vpád Ruska na Ukrajinu a zároveň oznámil sankcie.

Ruský útok na Ukrajinu otriasa základmi medzinárodného poriadku, vyhlásil japonský premiér Fumio Kišida a ostro odsúdil vojenskú inváziu.

V prípade potreby môžu občania SR telefonicky kontaktovať Veľvyslanectvo SR na Ukrajine na číslach +380442720310, +380442721310, +380674665618, Generálny konzulát SR v Užhorode na číslach +380312613495, +380504305219, +380503178719 alebo Diplomatickú službu MZVEZ na čísle +421259785978.

„Útok Ruska prepisuje novodobú históriu. Dnes je už jasné, že aj krajiny ako je Slovensko sa musia na svoju obranu pozeráť v kontexte novej a veľmi konkrétnej hrozby. Situácia však prináša aj silný benefit. Zjednotili sme sa vo svete na odsúdení ruskej agresie a na solidarite s Ukrajinou. A Slovensko je toho súčasťou.“

Zuzana Čaputová

prezidentka SR a hlavná veliteľka Ozbrojených síl SR

Vláda schválila návrh vyčleniť denne do 1 500 vojakov pomáhajúcich kontrolovať a chrániť štátnu hranicu v súvislosti s bezpečnostnou situáciou na Ukrajine. Primárne budú podľa ministra obrany Jaroslava Naďa kontrolovať možnú migračnú vlnu.

Minister obrany Jaroslav Naď predpokladá, že Rusko by si nedovolilo narušiť územie NATO v žiadnej z krajín východnej hranice. „NATO považuje za nevyhnutné vojensky posilniť východné hranice Aliancie vrátane Slovenska,“ pokračoval. „V reakcii na udalosti z posledných hodín sme zvýšili bojovú pripravenosť a pohotovosť OS SR. V súčasnosti v žiadnom prípade nepredpokladáme povolanie vojakov zo záloh ani všeobecnú mobilizáciu.“

Východné krídlo NATO vrátane Slovenska by sa malo vojensky posilniť, ako je to v súčasnosti v Pobaltí. Keď bude návrh NATO konkretizovaný, má byť predložený vláde SR i Národnej rade SR.

Slovenská republika nie je závislá od dovozu agropotravinárskych produktov z Ukrajiny. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR ubezpečilo, že monitoruje zásoby životne dôležitých tovarov v obchodných sieťach a ich distribučných skladoch.

Ministri a aj väčšina politických strán na Slovensku odsúdili vojenskú agresiu, vyjadrili podporu a solidaritu Ukrajine. Rovnaké slová zazneli aj od zástupcov slovenských krajov, miest i obcí. Taktiež od zástupcov akademickej obce, cirkví či osobností z oblasti kultúry i vedy. Na znak solidarity sa Bratislavský hrad aj Prezidentský palác rozsvietili vo farbách ukrajinskej vlajky. Organizujú sa aj viaceré zbierky pre Ukrajinu a jej obyvateľov.

Pre utečencov z Ukrajiny chce rezort vnútra využívať najprv kapacity svojich azylových zariadení, kapacity samospráv majú prísť na rad ako posledné. Prioritne majú byť pre prípadných ukrajinských utečencov využité azylové zariadenia v Humennom, Opatovskej Novej Vsi a Rohovciach.

Stovky ľudí sa zúčastňujú na pochodoch a zhromaždeniach, aby vyjadrili podporu ukrajinskému ľudu a odsúdili ruskú agresiu.

Text: Miloslav Ščepka, TASR, SITA • Foto: SITA

Prítomnosť na Slovensku

Slovensko poskytne
Ukrajine vojenský materiál
a vytvorí na svojom území
jednotku predsunutej
aliančnej prítomnosti.

Minister obrany SR Jaroslav Naď 26. februára po rokovaní vlády informoval o ďalších konkrétnych krokoch pomoci Ukrajine, ako aj o zabezpečení ochrany východnej hranice SR prostredníctvom vytvorenia jednotky predsunutej prítomnosti NATO. Upozornil tiež na nebezpečný a koordinovaný systém šírenia dezinformácií a lži.

Slovensko poskytne Ukrajine vojenský materiál vo výške takmer 11 miliónov eur. Konkrétne pôjde o 10 mil. litrov nafty, 2,4 mil. litrov leteckého benzínu a 12 000 kusov 120-mm munície. Minister zdôraznil, že Slovensko posielala Ukrajine to, o čo požiadala. „Robíme také opatrenia, ktoré Ukrajine pomôžu. Ukrajine pomáha 27 z 30 členských krajín NATO,“ uviedol.

Šéf rezortu obrany informoval aj o príprave vytvorenia jednotky predsunutej prítomnosti NATO na území SR (eFP). „Pridávame sa k Maďarsku, Bulharsku a Rumunsku. Na základe finálnej konzultácie sme sa s ministerkou obrany Nemecka Christine Lambrechtovou dohodli, že Nemecko bude participovať na jednotke eFP na Slovensku, a to dodaním sofistikovaných, moderných a veľmi účinných systémov protivzdušnej obrany Patriot, aby sme chránili naše územie,“ uviedol.

Minister avizoval, že vo finálnej fáze sú aj rokovania s Českom, Poľskom a Slovinskom. Okrem toho SR požiadala o spoluprácu aj Spojené štáty americké – preveruje možnosť nasadenia pasívnych senzorov Sentinel na ochranu východnej hranice.

V najbližších týždňoch minister predloží na rokovanie vlády SR a Národnej rady SR materiál so žiadosťou o schválenie prítomnosti približne 1 200 príslušníkov zahraničných ozbrojených síl na území SR v súvislosti s vytvorením jednotky predsunutej prítomnosti NATO na ochranu územia SR a Aliancie. Jednotka bude súčasťou veliteľskej štruktúry OS SR vrátane 300 slovenských vojakov. Jej umiestnenie sa predpokladá najmä vo vojenských výcvikových priestoroch.

V súvislosti s ruskou agresiou na Ukrajinu prebiehajú rokovania o skončení prevádzky slovenských stíhacích lietadiel MiG-29 ruskej výroby a tiež servisu zabezpečovaného ruskými technikmi. „Ochrana nášho vzdušného priestoru by bola zabezpečovaná geograficky blízkym spojencom,“ priblížil minister.

Minister Naď opakovanne apeloval na občanov, aby nepodliehali klamstvám. Upozornil na koordinovaný systém stráženia ľudí, najčastejšie formou SMS správ o mobilizácii civilného obyvateľstva a postihoch pre tých, ktorí sa neprihlásia do služby. „Je to klamstvo, civilné obyvateľstvo nepovolávame ani v rámci záloh a už vôbec nie v rámci mobilizácie. Všetky bezpečnostné zložky budú riešiť pôvodcov a tiež šíriteľov týchto lží,“ zdôraznil.

Po rokovaní vlády SR 27. februára minister Naď potvrdil, že Slovensko poskytne Ukrajine ďalšiu vojenskú pomoc v hodnote 4,5 mil. eur. Priblížil, že ide o systémy protivzdušnej obrany a protitankové strely. Je to presne ten typ munície, ktorý ukrajinská strana požadovala a ktorú sme mohli poskytnúť zo skladov Ozbrojených síl SR,“ uviedol.

Slovensko poskytlo ďalšiu pomoc na základe komunikácie medzi predsedom vlády SR a ukrajinským prezidentom a následne aj medzi veľvyslancom Ukrajiny na Slovensku a ministerstvom obrany.

„Platí, že ak budeme vedieť pomôcť znova, urobíme zodpovedné rozhodnutie tak, ako sa má správať priateľská krajina na pomoc agresorom napadnutej krajine. Dnes ide o zápas Ukrajincov nielen za svoju krajinu, ale za budúcnosť celej Európy,“ zdôraznil J. Naď.

Foto: TASR

■ Vláda SR vyhlásila 26. februára na Slovensku mimoriadnu situáciu pre prílev utečencov z Ukrajiny. Cieľom vyhlásenia mimoriadnej situácie je vytvoriť podmienky na prijatie nevyhnutných opatrení na zamedzenie a zmiernenie následkov mimoriadnej udalosti v súvislosti s hromadným prílevom cudzincov na územie Slovenskej republiky. Premiér Eduard Heger zdôraznil, že nie je žiadny dôvod na paniku a obavy: „Vyhlásenie mimoriadnej situácie je najnižší možný stav. Je to len pre orgány štátu, aby medzi sebou mohli koordinovať kroky v súvislosti s príchodom Ukrajincov na naše územie.“

■ Napadnutie Ukrajiny Ruskou federáciou medzi Slovákmi zdvihlo obrovskú vlnu solidarity. Za prvé štyri dni organizácia Človek v ohrození vyzbierala 1,2 milióna eur. Ľudia ponúkajú ubytovanie, materiálnu pomoc, ale aj právne a psychosociálne služby pre ľudí, ktorí utekajú pred vojnou. Pomoc prichádza nielen od jednotlivcov, zapájajú sa veľké firmy, malí podnikatelia, ale aj umelci a známe osobnosti, ktorí sú pripravení svoj zisk venovať Človeku v ohrození. Na dobrovoľnícku výzvu organizácie reagovalo už viac ako 3 500 ľudí, ktorí sú pripravení pomôcť s logistikou, tlmočením alebo ubytovaním. Sklady v pohraničí sa naplnili v priebehu dvoch dní.

■ „Je čas zastaviť barbarstvo, ktoré sa deje na Ukrajine“. Po mimoriadnom rokovaní vlády 26. februára to povedal premiér Eduard Heger s tým, že Slovensko stojí na strane mieru, solidarity a pomoci. „Zotrvajme v jednote a súdržnosti. Toto je správne podaná ruka nášmu susedovi,“ uviedol. Občanov Slovenska ubezpečil, že vláda urobí všetko pre to, aby zaistila ich bezpečnosť. Zároveň ich vyzval, aby nepodliehali žiadnym falošným správam.

■ Minister obrany SR Jaroslav Naď po nedeľnom rokovaní vlády v reakcii na nariadenie o uvedení ruských jadrových síl do vysokej pohotovosti vyhlásil, že dúfa, že Putinovi ani len nenapadne použiť jadrové zbrane, lebo to by znamenalo svetový konflikt.

■ Ozbrojené sily SR na základe rozhodnutia vlády nasadili 580 vojakov na pomoc Policajnému zboru SR, colnej a finančnej správe v štyroch sektoroch našej východnej hranice. Na deviatich miestach na hranici a hraničných priechodoch plnia vojaci úlohy podľa potreby. Súčasťou nasadených síl je aj päť taktických tímov civilno-vojenskej spolupráce. Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko 27. 2. urobil inšpekciu vybraných nasadených jednotiek.

■ V súvislosti so správami o tom, že krajiny Európskej únie poskytnú Ukrajine bojové lietadlá, Ministerstvo obrany SR spresnilo, že Slovenská republika neplánuje dodať stíhacie lietadlá MiG-29 slúžiace v Ozbrojených silách SR Ukrajine. Takáto diskusia nikdy neprebehla.

■ Premiér SR Eduard Heger potvrdil, že Slovensko ponúklo Bratislavu ako miesto na prípadné mierové rokovania medzi Ruskom a Ukrajinou.

■ Na Slovensko prišlo do 27. februára z Ukrajiny 27 679 osôb. Najviac ľudí prešlo cez hraničný priechod vo Vyšnom Nemeckom (13 645) a v Ubli (10 715). Predseda Národnej rady SR Boris Kollár na hraniciach zisťoval aktuálnu situáciu a potreby utečencov.

■ Šéf slovenskej diplomacie Ivan Korčok oznámil, že na Slovensko prídu vojaci z piatich krajín NATO: „Slovinsko, Česko, Holandsko, Spojené štáty americké a Nemecko prejavili pripravenosť poskytnúť svoje jednotky,“ uviedol.

■ Slovensko pomôže ukrajinským utečencom príspevkom na ubytovanie a dočasným útočiskom. Priamo na hranici utečenci z Ukrajiny môžu získať takzvané dočasné útočisko. So ziskom tolerovaného pobytu je spojené aj pracovné povolenie, zdravotné poistenie a nárok na dávky v hmotnej núdzi. Druhý balíček predstavuje príspevok na ubytovanie za každého utečenca Ukrajiny, ktorého ktokoľvek na Slovensku ubytuje bez ohľadu na to, či to bude fyzická, právnická osoba, majiteľ penziónu, samospráva či charita.

■ Ministerstvo zdravotníctva informovalo, že žiadatelia o azyl, ako aj o dočasné útočisko majú nárok na neodkladnú a potrebnú indikovanú zdravotnú starostlivosť.

■ Na Ukrajinu žije deväť až 12-tisíc ľudí slovenskej národnosti, pričom väčšina z nich obýva Zakarpatskú oblasť.

Minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR
a mesačník Obrana
vyhlasujú

XXI. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ

Súťaž je rozdelená do kategórií

Mladší žiaci (1. až 5. ročník)

a **Starší žiaci** (6. až 9. ročník).

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu posilať svoje výtvarné práce označené názvom, menom autora, spätnou adresou, adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom najneskôr **do 13. mája 2022** na adresu
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom **SÚŤAŽ**.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov, profesionálnych vojakov a zamestnancov rezortu obrany vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.

Ocenení získajú diplomy, finančné i vecné ceny.

So súťažnými prácami treba zaslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich detí so spracovaním osobných údajov súťažiacich na účely verejnej medializácie súťaže a jej výsledkov.

Vybrali si mráz

Veliteľ roty základného vojenského výcviku v Centre výcviku Lešť kapitán Martin Červeň priznáva, že takú reakciu zo strany kadetov druhej čaty neočakával.

O čo išlo? V rámci februárového 72-hodinového prežitia v poľných podmienkach, ktoré vždy preverí všetko, čo sa noví vojaci v dovtedajšom priebehu základného výcviku naučili, vládlo v Lešti nepriaznivé počasie. Teploty klesli hlboko pod bod mrazu, k tomu sa pridalo sneženie a nepríjemný silný vietor. Po úvodnom desaťkilometrovom presune kadetov z tábora a výstavbe poľných prístreškov v určenej lesnej oblasti boli všetci unavení a uzimení.

Ako sa rodí kolektív

„Čakalo ich prenocovanie a ponúkli sme im, že môžu využiť stany. Kadeti druhej čaty sa rozhodli aj napriek tomu stráviť noc v mraze a vo vetre. Prekvapilo ma to, ale na druhej strane aj potešilo,“ hovorí veliteľ roty a dodáva: „Hádam najvýrečnejšie to hovorilo o tom, akú dlhú, a hlavne úspešnú cestu kolektív tejto čaty počas svojej prípravy prešiel.“

Príslušníčka čaty kadetka Helena Horváthová pripomína, že to bolo ich slobodné rozhodnutie. „Nikto na nás zo strany veliteľov či inštruktorov netlačil. V čate sme si povedali, že v budúcnosti v našom vojenskom živote nás môžu čakať aj takéto podmienky a mali by sme byť pripravení, keď budeme ako dôstojníci viesť svojich podriadených.“ Čakateľov už o týždeň neskôr čakalo predsa len o niečo príjemnejšie zimné počasie, aj keď to je podľa zástupkyne veliteľa roty poručíčky Marcely Rumlovej relatívne.

Len čo sa ráno vychystali na desaťkilometrový presun, privítala ich poriadna snehová chumelica a vietor, potom občas vykuklo slnko. Presunuli sa do priestoru nasadenia, kde budovali obranné postavenie, hĺbili okopy, miesta pre prístrešky. A vzápätí v nich prežili dve noci. Cez deň sa venovali pohybu vojaka po bojisku, nechýbalo ani plazenie či prískoky. Precvičili si patrolovanie, stráženie postavení, obranné i útočné úlohy. Ale aj ako si v takýchto podmienkach zabezpečiť stravu, založiť oheň. „Vidieť na čakateľoch, že sa snažia aj napriek niektorým pochopiteľným nedostatkom plniť úlohy. Všetko je pre nich nové. Som rada, že chlapci v kolektívoch pomáhajú dievčatám. No a záver prežitia predstavoval 15-kilometrový presun do tábora. So zbraňou a výstrojom. Teda mali na sebe zhruba 25 kilogramov. Pre mnohých to bola prvá takáto skúsenosť v živote vôbec,“ poznamenáva poručíčka Rumlová.

Z kadeta veliteľ

V rámci výcviku v Centre výcviku Lešť dochádza aj k takým kurióznym stretnutiam, ako v prípade veliteľa 6. čaty poručíka Mareka Mlynára a inštruktora rotného Martina Valka. Pred rokom v rámci dôstojníckeho kurzu DKAVŠ pre absolventov civilných vysokých škôl bol rotný Valko poručíkovým inštruktorom. V súčasnosti spoločne pôsobia pri príprave nových budúcich profesionálnych vojakov a poručík Mlynár, ktorý reálne pôsobí v ružomerskej základni nasaditeľných KIS, je jeho veliteľom čaty.

Poručík Mlynár sa vo svojom materskom útvare príprave vojakov nevenuje, preto je to pre neho nová skúsenosť. „Teším sa z nej. Ešte pred rokom som bol v kurze ten, čo sa učí. Dnes zodpovedám za prípravu nových vojakov. Teší ma, že chcú plniť úlohy, nezľakli sa ani zvýšených nárokov. V čate mám spomedzi jej 38 príslušníkov aj šesť dievčat. Som rád, že chlapci im pomáhajú pri fyzicky náročnejších úlohách. Aj o tom je predsa kolektív,“ hovorí veliteľ čaty, ktorý v civile absolvoval Pedagogickú fakultu Katolíckej univerzity v Ružomberku so špecializáciou učiteľ informatiky.

Rotný Martin Valko konštatuje, že podmienky na výcvik nových vojakov v Centre výcviku Lešť sú v súčasnosti veľmi dobré, a to po všetkých stránkach. „Spomínam si na naše ubytovanie v starej Slávii, kde nás bolo niekoľko desiatok v jednej izbe. Mali sme tam lokálne kúrenie, ale keď sa mali o teplo postarať vojaci, ktorí v živote nekúrili v kachliach, tak teplo veru nebolo, skôr smrad a dym. Podstatne sa zmenilo aj vybavenie a výstroj vojakov. O nejakých goratexových uniformách sme ani nechýrovali, mali sme k dispozícii staré spacáky, ktoré veru nejaké teplo pri prežití vonku neposkytovali,“ porovnáva inštruktor bez trpkosti v hlase. Naopak, je rád, že podmienky pre nových vojakov sa konečne zlepšili. Pripomína, že tí vojaci, ktorí nevenovali dostatok času na dôkladné vybudovanie prístreškov, po prvej noci prehodnotili svoj prístup a začali ich zlepšovať. Rovnako pri záverečnom pätnásťkilometrovom pochode do tábora si niektorí, ktorí si nabalili mnohé zbytočné veci, uvedomili, že bez nich by sa im kráčalo ľahšie.

Vojaci pod oknami

Čakateľka Erika Matejková je rodáčka z neďalekého Senohradu. „Pod oknami nám premávali vojaci s vojenskou technikou. Vtedy som si neraz povedala, že raz tam chcem byť medzi nimi aj ja. A tak som sa absolvovaní strednej školy grafického dizajnu prihlásila. Som tu a doteraz svoj krok neľutujem,“ konšta-

„Čakalo ich prenocovanie a ponúkli sme im, že môžu využiť stany. Kadeti druhej čaty sa rozhodli aj napriek tomu stráviť noc v mraze a vo vetre. Hádám najvýrečnejšie to hovorilo o tom, akú dlhú a hlavne úspešnú cestu táto čata počas prípravy prešla.“

kapitán Martin Červeň

veliteľ rotý základného vojenského výcviku

tuje 21-ročná dievčina. Jej kolegyňa zo šiestej čaty čakateľka Radka Konôpková pochádza zo Zvolena a má za sebou aj vysokoškolské štúdium zdravotníctva. Spoločne si pochvaľujú kolektív jednotky, ktorý vie v pravý čas pomôcť jedincovi, čo to najviac potrebuje. „Je to aj vďaka našim inštruktorom a veliteľovi čaty, ktorí nám od prvého dňa po príchode na Lešť prípravovali, že všetky nástrahy vojenského výcviku lepšie prekonáme spoločne ako kolektív. Aj pri tomto prežití zisťujeme, že mali pravdu,“ hovorí Radka.

Rodák z Hriňovej čakateľ Patrik Krnáč priznáva, že vojenčina ho lákala už dávno. Na svoju otázku kde bol doteraz, lebo má už 29 rokov, odpovedá, že po absolvovaní zvolenskej dopravnej priemyslovky pracoval v rôznych pozíciách v zahraničí. Najmä v Taliansku a Nemecku. „Asi teraz prišiel ten správny čas. Dozrel som a získal aj potrebné pracovné a životné skúsenosti,“ priznáva Patrik. A na margo úspešnosti výstavby prístreškov hovorí: „Ako dobre či zle sme si ich postavili, tak dobre či zle sme aj spali.“

Spokojný veliteľ

Veliteľ rotý základného vojenského výcviku v Centre výcviku Lešť kapitán Martin Červeň spokojne konštatuje pred záverom prípravy čakateľov a kadetov, že vo výcviku sa posunuli výrazne vpred. Vráťane taktickej a streleckej prípravy. Pre veľkosť kurzu (v Lešti sa pripravovalo celkovo šesť čiat) museli síce trochu pomeniť jednotlivé fázy výcviku. „Nič to však nemení na skutočnosti, že v priestoroch Centra výcviku Lešť sme našli skutočne veľmi dobré podmienky na prípravu nových vojakov. Od ubytovania, cez stravovanie až po samotný výcvik. Pri tej chvále sa mi však postupom času ukázal aj jeden nedostatok. Nie sú tu vytvorené vhodné podmienky na cvičenie vojakov. Je nás tu veľa a telocvičňa na to jednoducho nemôže stačiť. Navyše by sme jej podlahu poškodili, lebo obuv čakateľov a kadetov spôsobuje flaky na podlahe. Preto, aby sme zvýšili obratnosť v zimnom období, využívali sme na tento účel len chodby a brílingové miestnosti v ubytovacom zariadení. V rámci jarného či letného kurzu by s tým nebol problém, lebo by sa využili vonkajšie priestory, ale v zime?“

Veliteľ roty si pochvaľuje, že napriek sťaženým klimatickým podmienkam bola odchodovosť veľmi malá. „Som veľmi spokojný s inštruktorským a veliteľským zborom roty. Veď pre mnohých to bola nová práca, ktorej sa reálne vo svojom vojenskom živote nevenovali. Rovnako aj pre väčšinu veliteľov čiat z útvarov pozemných síl, ktorí u nás pôsobili. Ukázalo sa, že taká náročná úloha, ako bolo pripraviť základný vojenský výcvik historicky najväčšej skupiny čakateľov v prípravnej štátnej službe a kadetov, pomohla stmeliť aj veliteľský a inštruktorský zbor roty,“ konštatuje kapitán Červeň.

Po úspešnom absolvovaní základného vojenského výcviku v Centre výcviku Lešť a v Martine 25. februára na nádvorí kasárni martinskej základne čakatelia a kadeti zložili vojenskú prisahu a boli slávnostne vyradení. Ich vojenská príprava však neskončila. Neskôr ich čaká ešte ďalšia odborná príprava a kadetov dôstojnícky kurz pre absolventov vysokých škôl.

Text a foto: Jozef Žiak

< ANKETA >

Príprava kadetov a čakateľov prípravnej štátnej služby v Centre výcviku Lešť vyvrcholila 72-hodinovým výcvikom prežitia v poľných podmienkach.

Čo priniesol základný vojenský výcvik pre nich a ich veliteľov?

Čakateľka Radka Konôpková:

„Vždy som si chcela vyskúšať vojenský výcvik, či by som to zvládla po fyzickej i psychickej stránke. Ukazuje sa, že áno. Prenocovanie v lese bolo náročné, ale dalo sa zvládnuť. Rovnako ako dlhé presuny.“

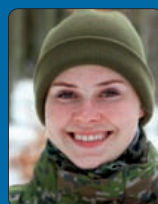
Kadetka Helena Horváthová:

„Chcela som zmenu vo svojom živote, doteraz som pôsobila v zdravotníctve. V prvý deň prežitia sme mali na výber, či ideme do stanov, alebo vydržíme v lese. Rozhodli sme sa vydržať. Nebolo to jednoduché, fúkal silný studený vietor, bol sneh, mráz. Zohrievali sme sa pri ohníku, striedali sa v hliadkach. Bola to veľmi zaujímavá skúsenosť. Každý z nás viac a lepšie spoznal sám seba, svoje prednosti, ale aj nedostatky.“

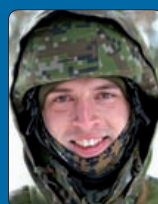
Poručíčka Marcela Rumlová

zástupkyňa veliteľa roty:

„Základný výcvik v Lešti bol aj pre mňa veľkou výzvou, lebo reálne pôsobím v rámci martinskej základne v logistike. Vďaka pomoci a podpore zo strany veliteľa roty i skúsených inštruktorov som ju zvládla a získala veľa užitočných praktických skúseností.“

Čakateľ Patrik Krnáč:

„Čakal som, že to bude horšie. Príjemne ma prekvapilo, ako sa postupne celý kolektív našej čaty stmelil. Doslova čím boli horšie podmienky a počasie, tým viac sme sa dali dohromady.“

Čakateľka Erika Matejková:

„Vyrastala som neďaleko Lešte, preto prostredie nie je pre mňa cudzie. Na les a pohyb v ňom som zvyknutá. Venujem sa športu, preto ma neprekvapili ani ranné rozcvičky či pešie presuny a vôbec vojenský režim.“

Čatárka Lucia Romančáková

mladšia inštruktorka:

„Je to môj druhý kurz. Stále sa učím. Predtým som roky pôsobila v michalovskom mechanizovanom prápore. Ukazuje sa, že prostredie Lešte je pre takýto kurz výhodné z taktického hľadiska, ubytovania i stravovania.“

Putin nariadil jadrovú pohotovosť

Ruský prezident Vladimir Putin nariadil 27. februára armáde, aby uviedla tzv. odstrašujúce, teda jadrové sily do stavu vysokej pohotovosti. Západ obvinil z nepriateľských krokov voči svojej krajine. „Nariaďujem ministrovi obrany a náčelníkovi generálneho štábu ruských ozbrojených síl uviesť odstrašujúce sily ruskej armády do zvláštneho režimu bojovej služby,“ povedal Putin v televíznom vystúpení. Šéf Kremľa na stretnutí s ministrom obrany Sergejom Šojuom a náčelníkom generálneho štábu Valerijom Gerasimovom obvinil vedúce krajiny NATO z agresívnych vyhlásení s tým, že Západ uvalil prísne finančné sankcie na Rusko vrátane samotného prezidenta. „Západné krajiny nepodnikajú len nepriateľské kroky proti našej krajine v ekonomickej sfére, ale poprední členovia NATO tiež urobili agresívne vyjadrenia na adresu našej krajiny,“ povedal ruský diktátor. Pohrozil tvrdou odvetou proti každej krajine, ktorá priamo zasiahne do konfliktu na Ukrajine.

Rokovania na hraniciach

Kancelária ukrajinského prezidenta vo vyhlásení uviedla, že ukrajinská a ruská delegácia sa stretnú bez predbežných podmienok neďaleko rieky Pripiať na ukrajinsko-bieloruskej hranici. Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskyj (na obrázku) 27. februára absolvoval telefonický rozhovor s bieloruským prezidentom Alexandrom Lukašenkom. Oznámil, že Ukrajina je ochotná viesť rozhovory s Ruskom, ale odmietol sa s ruskou delegáciou stretnúť na pôde Bieloruska, ktoré sa aktívne podieľa na agresii voči Ukrajine. Ruský prezident Vladimir Putin vzápätí obvinil ukrajinských predstaviteľov z premárnenia príležitosti viesť rozhovory. Rusko bude pokračovať vo vojne proti Ukrajine napriek možným rokovaniam, uviedol Kreml.

■ Pri ruskej invázii na Ukrajinu bolo za prvé tri dni zabíjaných viac ako 210 ukrajinských civilistov a ďalších vyše 1 100 utrpelo zranenia, uviedla splnomocnenkyňa ukrajinského parlamentu pre ľudské práva Ľudmyla Denisovová. „S nevidanou krutosťou nepriateľ ničí obytné budovy, nemocnice, školy a škôlky, berie právo na život synom a dcéram ukrajinskej krajiny vrátane detí,“ vyhlásila.

■ Americký minister zahraničných vecí Antony Blinken uviedol, že USA sa zameriavajú na poskytnutie naliehavých humanitárnych potrieb Ukrajiny a sú súčasťou odpovede na premyslený, nevyprovokovaný a neospravedliteľný útok. Pôjde o dodávky potravín, bezpečnej pitnej vody, prístreškov, núdzovej zdravotnej starostlivosti, ochrany pred zimou a ďalších potrieb. Spojené štáty od roku 2014, keď Rusko anektovalo Krym, poskytli Ukrajine pomoc vo výške takmer 405 miliónov dolárov.

■ Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov UNHCR informoval, že za prvé štyri dni od začiatku ruskej agresie ušlo z Ukrajiny do susedných štátov vyše 368 000 ľudí, pričom podľa odhadov je v rámci samotnej Ukrajiny vysídlených vyše 160 000 ľudí. V prípade, ak bude vojna na Ukrajine pokračovať, hrozí vysídlenie viac ako siedmim miliónom ľudí, oznámil eurokomisár pre krízový manažment Janez Lenarčič.

■ Úrady v ukrajinskom hlavnom meste Kyjev rozdali obyvateľom 25 000 automatických zbraní, ako aj desať miliónov nábojov, aby mohli odraziť útok ruskej armády na metropolu. Obyvateľom poskytli aj protitankové zbrane.

■ Rusí vojaci 26. februára vyhodili do vzduchu priehradu, ktorú postavila Ukrajina na juhu v Chersonskej oblasti a ktorá v roku 2014 odrezala Ruskom anektovaný Krymský polostrov od zásob vody. Priehrada odrezala dôležitý Severokrymský kanál od rieky Dneper – tento kanál privádzal vodu z Dnepra na polostrov Krym, ktorý až do ruskej okupácie 90 percent vody bral práve z tohto kanála.

■ Nemecko 26. februára schválilo dodávky protitankových raketometov na Ukrajinu. Je to zásadný obrat v dlhodobej politike Nemecka, ktorá zakazuje vývoz zbraní do konfliktných oblastí. Vzhľadom na napadnutie Ukrajiny Ruskom je však vláda pripravená uvoľniť materiál súrne potrebný na obranu Ukrajiny. Protitankové raketomety dodajú prostredníctvom Holandska. Okrem raketometov bolo pre Ukrajinu schválených aj 14 obrnených vozidiel. Nemecko cez Poľsko dodá Ukrajine aj 10 000 ton pohonných látok.

■ Británia prisľúbila, že bude pokračovať v dodávkach zbraní ukrajinskej armáde v čase, keď sa ruské jednotky snažia preniknúť do metropoly Kyjev. Britské ministerstvo obrany pracuje na pokyn premiéra Borisa Johnsona na plánoch podpory hnutia odporu a prípadnej exilovej vlády, ak by Rusko napokon Ukrajinu ovládlo. Spojené kráľovstvo už poskytlo Ukrajine 2 000 protitankových striel a pracuje na dodávkach ďalšej výzbroje.

■ Izrael poslal letecky 100 ton humanitárnej pomoci Ukrajine, oznámil premiér Naftali Bennett v Jeruzaleme. „Pošleme súpravy na čistenie vody, lekárske vybavenie, ako aj lieky, stany, prikrývky, spacie vaky a ďalšie vybavenie pre civilistov, ktorí nie sú vo svojich domovoch, ale vonku v studenom zimnom počasí,“ uviedol. Izrael sa pripravuje na zvýšený počet ukrajinských Židov, ktorí emigrujú do krajiny.

Text: SITA, TASR. Kód MO SR

Foto: TASR

Mimoriadny summit NATO

Lídri členských štátov NATO po mimoriadnom summite 25. februára oznámili, že po ruskej invázii Ukrajiny nasadia vo východnej Európe viac vojakov. V spoločnom vyhlásení 30 lídrov uviedlo, že nikto by sa nemal nechať oklamať prívalom klamstiev ruskej vlády, ktorú vyzvali na stiahnutie síl z Ukrajiny. „Rozhodnutie prezidenta Putina napadnúť Ukrajinu je strašná strategická chyba, za ktorú Rusko zaplatí v nadchádzajúcich rokoch vysokú cenu, ekonomickú aj politickú,“ uvádza sa v stanovisku. NATO podľa vyhlásenia „urobí všetko potrebné na zabezpečenie silného a dôveryhodného odstrašenia a obrany“, uviedli predstavitelia krajín na margo posilnenia východného krídla Aliancie. „Naše opatrenia sú a zostávajú preventívne, primerané a neeskalačné,“ dodali.

Aliancia posilní vojenskú prítomnosť na svojom východnom krídle tisíckami vojakov síl rýchlej reakcie, uviedol generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg. „Členské štáty aktivovali obranné plány, v dôsledku ktorých vysielajú súčasti jednotiek síl rýchlej reakcie na súš, na more i do vzduchu,“ vysvetlil. Posily zahŕňajú tisíce vojakov a viac ako 100 stíhačiek, ktoré budú nasadené v stave najvyššej pohotovosti na 30 rôznych miestach. Síly rýchlej reakcie NATO celkovo pozostávajú z približne 40 000 vojakov, no Aliancia ich na svoje východné krídlo nevyšle všetkých.

„Summit Severoatlantickej aliancie bol silným odkazom jednoty a zhody medzi 30 krajinami, ktorých je Slovensko súčasťou,“ konštatovala prezidentka SR Zuzana Čaputová. „Vladimir Putin dúfal,

že nás rozdelí, dnes sme však jednotnejší, ako kedykoľvek predtým. A sme odhodlaní brániť naše krajiny, našu suverenitu a našich občanov. Lebo útok na Ukrajinu je aj útokom na demokratické hodnoty našich krajín,“ povedala. Prosťredníctvom online rokovania zastupovala Slovensko na mimoriadnom summite lídrov NATO. K rokovaniu sa pripojila z Varšavy spolu s ďalšími lídrami štátov východného krídla NATO, tzv. Bukureštkej deviatky. „Stojíme pri Ukrajine, budeme jej pomáhať a brániť ju účinnými sankciami voči Rusku, posilníme obrnyschopnosť celej východnej hranice Aliancie a najmä, nevzdáme sa,“ zhrnula.

Lídri členských krajín NATO na mimoriadnom summite vyhlásili, že Moskva o svojich zámeroch v spojitosti s Ukrajinou klamala.

Ukrajina patrí do Európskej únie

Predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová sa v rozhovore pre spravodajskú televíziu Euronews 27. februára vyslovila za vstup Ukrajiny do EÚ. „S Ukrajinou prebiehajú procesy, ako napríklad integrácia ukrajinského trhu do jednotného

trhu EÚ. Veľmi úzko spolupracujeme v otázke energetickej siete,“ povedala. Konštatovala, že EÚ úzko spolupracuje s Ukrajinou v toľkých oblastiach, že k nej už vlastne patrí.

Šéfka Európskej komisie von der Leyenová a šéf diplomacie EÚ Josep Borrell 27. februára oznámili aj ďalšie opatrenia voči Rusku vrátane uzavretia vzdušného priestoru EÚ pre ruské lietadlá. Opatrenia zasiahnu aj bieloruský režim. Šéfka eurokomisie upozornila, že vôbec po prvýkrát vo svojej histórii bude EÚ financovať nákup a dodávku zbraní a ďalšieho obranného vybavenia pre krajinu, ktorá sa ocitla pod ozbrojeným útokom. Dodala, že Únia opäť posilňuje sankcie voči Kremľu a tiež voči Minsku. „Zatvárame pre Rusov vzdušný priestor EÚ,“ uviedla. „Navrhujeme zákaz pre všetky lietadlá vlastnené Ruskom, registrované v Rusku alebo lietadlá riadené Ruskom“. Vysvetlila, že tieto lietadlá už nebudú môcť pristávať na území EÚ a ani z neho vzlietať, a ta-

kisto nebudú môcť uskutočňovať prelety ponad územie členských krajín.

EÚ sa rozhodla zakázať pôsobenie ruskej mediálnej mašinérie na jej území. Ruským štátom vlastnené médiá Russia Today (RT) a Sputnik, ako aj ich dcérske spoločnosti, už nebudú môcť šíriť svoje klamstvá na ospravedlnenie Putinovej vojny a na rozdeľovanie Európskej únie. Do tretice sa EÚ zamerala aj na druhého agresora vo vojne proti Ukrajine, režim Alexandra Lukašenka v Bielorusku. Nový balík sankcií má postihnúť najdôležitejšie sektory bielorúskej ekonomiky. Únia okrem toho rozšíri aj vývozné obmedzenia, ktoré už zaviedla na tovary s dvojakým použitím pre Rusko.

Na nie poslednom mieste von der Leyenová uviedla, že krajiny EÚ s otvorenou náručou vítajú tých Ukrajincov, ktorí museli utiecť pred Putinovými bombami.

Text a foto: TASR, SITA, Kód MO SR

Dvadsaťročná perspektíva

„Aktuálne sprevádzkované rádiolokátory na letisku v Kuchyni patria vo svojom segmente do najnovšej generácie a deklarovaná doba ich prevádzky je minimálne dvadsať rokov,“ hovorí podplukovník Peter Zupka.

Náčelník oddelenia leteckých pozemných informačných systémov a inžinierskej technickej služby Veliteľstva Vzdušných síl vo Zvolene na adresu nového primárneho prehľadového rádiolokátora RL-2000 s integrovaným sekundárnym prehľadovým rádiolokátorom MSSR-1, ako aj presného približovacieho rádiolokátora PAR-E dodáva: „Tak ako ich predchodcovia, aj tieto nové boli vyrobené v Pardubiciach. Technická životnosť starých letiskových rádiolokátorov na vojenských letiskách Kuchyňa, Sliač a Prešov sa pritom skončila v rokoch 2006 až 2015, výrobca už postupne obmedzoval servisnú podporu a náhradné dielce sú nedostupné. Vzdušné sily žiadali o nákup modernejších systémov už v roku 2007.“

Veliteľ na rebríku

Niekomu by sa mohlo zdať, že ak sa radary aj vďaka profesionalite ich obslúh a šikovnosti technikov ešte doslova nerozsypli, mohli by slúžiť ďalej. K tomu len jednu epizódu z úst kapitána Petra Makaru, vedúceho prevádzky leteckých pozemných informačných systémov letiska Kuchyňa: „Mali sme jednu zo série porúch. Sklon radarovej antény sme museli vo dvojici nastaviť manuálne. Krútili sme to ručne namiesto elektromotora. Vtedy sa spoza nás ozval hlas veliteľa základne, či nám môže pomôcť. Bol som mladý poručík, on bol plukovník – a zdalo sa mi to až neprimerané. No veliteľ vedel, že radarové výstupy sú pre život letiska nevyhnutné a vystúpil za nami po rebríku k anténe.“ Treba dodať, že tým veliteľom bol plukovník Igor Brandabura a bolo to už v roku 2008.

„Radary najnovšej generácie ma potešili nielen ako veliteľa základne, ale aj ako pilota. Zabezpečenie riadenia letovej

prevádzky a čo najvyššej bezpečnosti dostáva u nás lietanie opäť na vyššiu úroveň,“ zdôraznil plukovník Peter Prokop, veliteľ 46. krídla Kuchyňa. Dodal: „K tým pôvodným radarom z osemdesiatych rokov, ktoré boli vyrobené tiež v Pardubiciach, bolo nevyhnutné rozsiahle technické a objektové zázemie. Nové si vystačia s dvoma mobilnými kontajnermi.“

„Kontajnery aj so záložným zdrojom energie boli pritom vyrobené na Slovensku. Od výrobcu sú vybavené najmodernejšou výpočtovou technikou,“ dodal pplk. Peter Zupka, ktorý bol v januári predsedom požívateľsko-vojskových skúšok nových radarov v Kuchyni. Samozrejme, testovalo sa aj pripojenie do multiradarovej siete, zobrazujúcej informáciu o vzdušnom priestore v súčinnosti s našimi spojencami v Aliancii. „Na Sliači začneme s inštaláciou nových rádiolokátorov na jar, v Prešove budúci rok,“ avizoval pplk. Zupka.

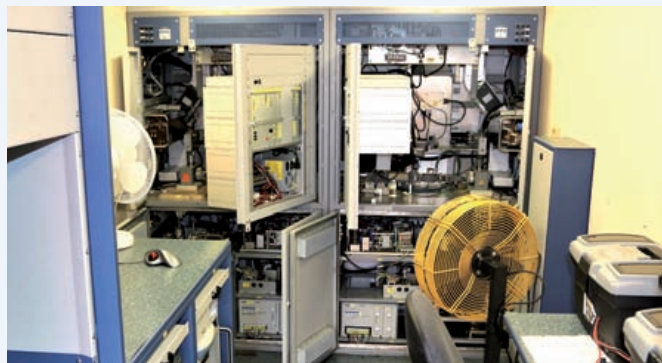
„Úloha presného približovacieho rádiolokátora PAR-E stúpa predovšetkým počas sťažených poveternostných podmienok a v noci. Aktuálne nám bude umožňovať pristátie z oboch

Plk. Peter Prokop, pplk. Peter Zupka a kpt. Peter Makara počas požívateľsko-vojskových skúšok nových rádiolokátorov v Kuchyni

Nový primárny prehľadový rádiolokátor RL-2000 s integrovaným sekundárnym prehľadovým rádiolokátorom MSSR-1 (bielo-červené) a ich predchodcovia

Pohľad do kontajnerov s výpočtovým a prístrojovým vybavením nového a starého približovacieho rádiolokátora

smerov vzletovej a pristávacej dráhy. Ten doterajší približovací rádiolokátor dokázal byť pilotom nápomocný len z jedného, hlavného smeru pristátia,“ porovnal pplk. Zupka. Uvedol tiež, že nový presný pristávací rádiolokátor už nemá pohyblivé mechanické diely antén, pretože vysielaný lúč je vychýľovaný do výšky aj do strán elektronicky.

Mechaniku nahrádzajú notebooky

„Mechanika bola nahradená notebookom,“ v skratke porovnal kpt. Makara. O to pravdepodobnejšie je okrem iného bezporuchová prevádzka. Presvedčujú sa o tom už viac ako dva roky na štyroch vojenských leteckých základniach v Čechách, podobne aj odberatelia v Indii či v Poľsku, prevádzkovať ich budú tiež Nemci. „Pôvodné radary z rokov 1981 až 1987 boli technicky založené ešte na výkonových vákuových elektrónoch, tzv. magnetrónoch a tie bolo treba každých asi 1 200 či 1 400 hodín vymieňať. To boli tiež vysoké náklady, okrem toho, že ich už takmer nebolo. Teraz máme všetko založené na polovodičoch a najmodernejšej výpočtovej technike,“ ozrejmil pplk. Zupka.

Primárny prehľadový rádiolokátor RL-2000 s integrovaným sekundárnym prehľadovým rádiolokátorom MSSR-1 dávajú informáciu o vzdušnej situácii v priestore letiska. „Z nášho postavenia sú viditeľné odrazy lietadiel až nad Alpami, dosah má aj vyše 200 kilometrov, ale to pre nás nie je dôležité, pretože riadime letovú prevádzku len v zóne zodpovednosti nášho letiska,“ komentoval možnosti primárneho aj sekundárneho rádiolokátora kpt. Makara. Aj preto sú tieto dva radary len na 12 metrov vysokej veži, hoci betónový základ pod ňou má asi 2 x 6 x 6 metrov. Podobne vysoká bude aj veža na Sliači, tá v Prešove má mať 24 metrov. Dodajme, že

celú súpravu dokáže obsluhovať jeden človek. Vlni na jeseň absolvovali vybraní technici zo všetkých troch našich vojenských leteckých základní nevyhnutné trojtýždňové školenie.

„Uvedené letiskové rádiolokátory budú vhodne dopĺňať rádiolokačnú informáciu, ktorou sa vytvára obraz o vzdušnej situácii v podmienkach Slovenskej republiky,“ zhrnul plukovník Juraj Vrabec zo sekcie modernizácie MO SR, ktorý je aj manažér projektu za rezort obrany. A keď sa ho pýtame na ďalšie očakávané rádiolokátory, ktoré boli vysúfažené s izraelským dodávateľom, tak ozrejmí: „Dodávkou nových 3D rádiolokátorov bude vytvorený komplexný obraz o vzdušnej situácii Slovenskej republiky, ktorým bude zabezpečený nepretržitý rádiolokačný prieskum vzdušného priestoru Slovenska nevyhnutný na obranu našej republiky. Zároveň budú splnené záväzky Slovenska v rámci kolektívnej obrany, ako aj ďalšie medzinárodné záväzky a súvisiace úlohy vyplývajúce zo zákonov Slovenskej republiky.“

Text: Pavol Vitko • Foto: autor

Približovací rádiolokátor PAR-E (bielo-červený) a pôvodný približovací rádiolokátor

Jednota s partnermi je silná a výrazná

Ako ste prijali a vyhodnotili správu o ruskej agresii proti Ukrajine?

My sme mali spravodajské informácie o vývoji situácie už dlhodobejšie. Niektoré správy boli medializované, hoci mnohí im nechceli veriť. Z tohto pohľadu nás teda samotná agresia neprekvapila, prekvapil nás rozsah útoku a konkrétne ciele. Vráťane tých, ktoré boli relatívne blízko, len niekoľko sto kilometrov od našich hraníc. Situácia bola o to šokujúcejšia.

Dlhodobu ste upozorňovali na hybridné hrozby aj vo forme šírenia hoaxov a klamstiev spochybňujúcich naše ukotvenie v EÚ a NATO. Vnímali ste ich pred 24. februárom intenzívnejšie?

Áno. Dezinformácie sa objavujú dlhodobo, ale posledné mesiace a týždne situácia už bola extrémna. Pri podpísaní Dohody o obrannej spolupráci so Spojenými štátmi americkými sa naplno prejavili všetky dezinformačné kampane a začali sa spájať a splietať aj nespojitelné veci. Od rusko-ukrajinského konfliktu cez prítomnosť Američanov na našich vojenských cvičeniach až po podpis spomenutej dohody. Je ťažké čeliť tomu zo strany štátu, ktorý koná v medziach zákona a princípov, pričom dezinformačná scéna žiadne princípy nedodržiava.

Ako sa s tým vyrovnáť počas už prebiehajúceho konfliktu?

Aj na túto tému diskutovala 24. februára bezpečnostná rada. Očakávam, že sa prijímajú niektoré opatrenia, ktoré umožnia vstúpiť do internetového priestoru a obmedziť tak dezinformácie, ak sú evidentne klamlivé, idú v protiklade s dlhodobými cieľmi štátu a ktoré podkopávajú princípy, na ktorých je Slovenská republika postavená. Odhliadnuc od toho, aj na ministerstve obrany sa snažíme od prvého dňa konfliktu pravidelne informovať na rôznych fórach a prostredníctvom rôznych kanálov. Už dlhšie na úrovni ministerstva pripravujeme aj kroky strednodobého a dlhodobého charakteru vrátane posilňovania kapacít a väčšej odolnosti. A to aj

vytváraním nových štruktúr, pretože niektoré veci v spomínanej oblasti boli veľmi zanedbané a tento prístup musíme výrazne prehodnotiť.

Aké opatrenia vzhľadom na bezpečnostnú situáciu po agresii vydal rezort obrany v rámci svojich štruktúr?

Zvýšili sme pohotovosť ozbrojených síl na červený stupeň a 24. februára boli na základe rozhodnutia ministra obrany Jaroslava Naďa ozbrojené sily uvedené do stavu plnej bojovej pohotovosti. Zatiaľ bez vplyvu na opatrenia, ktoré by sa dotýkali verejnosti, teda ide o opatrenia interné. Pochopiteľne, najväčší príspevok v momente, keď robíme tento rozhovor (25. 2. – pozn. red.), vidíme v pomoci policajnému zboru pri ochrane našej východnej hranice. Vláda 24. februára rozhodla o vyčleňovaní zatiaľ do 1 500 vojakov. Budeme ďalej reagovať podľa potreby.

V akej forme prebieha zintenzívnenie spolupráce nášho rezortu s ďalšími orgánmi štátnej správy.

Samozrejme, všetko toto si vyžaduje silnú koordináciu, ktorá prebiehala už niekoľko týždňov pred vypuknutím ozbrojeného konfliktu. Či už prostredníctvom záverov bezpečnostnej rady, ako aj komunikácie na nižších úrovniach. Z našej strany sa to týka najmä ministerstiev vnútra, zdravotníctva, hospodárstva či Slovenskej informačnej služby. Našu operáciu riadime z ministerstva obrany a zástupcovia viacerých ďalších štátnych orgánov boli prizvaní, aby sme zabezpečili spoľahlivú komunikáciu a rýchle plnenie úloh.

A spolupráca na medzinárodnej scéne?

Odhliadnuc od predchádzajúcich rokovaní a rozhovorov okamžite po vypuknutí konfliktu minister obrany komunikoval so svojimi partnermi na pozíciách ministrov obrany. Dňa 24. februára sa uskutočnilo prostredníctvom videokonferencie stretnutie predstaviteľov krajín Bukureštskej deviatky a 25. februára sa konal samit lídrov NATO. Samozrejme, nesmieme zabúdať na komunikáciu s ukrajinskou stranou najmä prostredníctvom ich diplomatických zástupcov na Slovensku.

Dá sa hovoriť o jednote?

Určite áno. Jednota je veľmi silná a oveľa výraznejšia než bola v roku 2014 počas anexie Krymu a v nasledujúcom období. Toto dáva predpoklad väčšieho tlaku na konanie prezidenta Putina a Ruskú federáciu. Aj keď je ťažké odhadnúť, čo na neho bude platiť.

Čo v tejto situácii očakávate od kolegov v rezorte obrany?

Okrem toho, že sme zvýšili bojovú pohotovosť ozbrojených síl, tak sme urobili opatrenia aj v pohotovosti zamestnancov rezortu. Ide najmä o niektoré jeho súčasť, ktoré sú teraz potrebné, ako v bežnej situácii. Dôležité je však udržanie kontinuity a pokoja na plnenie strednodobých a dlhodobých úloh, ktoré sa priamo krízovej situácie nedotýkajú. Je nevyhnutné, aby život išiel ďalej.

Zhovárал sa: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

Náčelník generálneho štábu na inšpekcii jednotiek nasadených na východnej hranici, 27. február 2022

Náčelník Generálneho štábu OS SR generál Daniel Zmeko:

Ozbrojené sily sú v plnej bojovej pohotovosti

Aké požiadavky začali plniť Ozbrojené sily SR po agresii Ruska proti Ukrajine?

Prípravu na aktuálne prebiehajúcu agresiu Ruskej federácie proti nášmu východnému susedovi Ukrajine dlhodobo monitorovalo velenie ozbrojených síl a vojskové spravodajstvo. Očakávali sme, že kríza môže vypuknúť, preto sme už preventívne prijali množstvo opatrení, aby ozbrojené sily boli pripravené. Bola to predovšetkým revízia našich štandardných plánov na krízové situácie, koordinácia plánov s partnermi v rámci nadnárodného aliančného zoskupenia a zároveň vnútorné opatrenia smerom dovnútra ozbrojených síl. Ak hovoríme o tom, čo sa stalo po vypuknutí agresie, jednoznačne najdôležitejším krokom bolo uvedenie ozbrojených síl do plnej bojovej pohotovosti, a to s niektorými obmedzeniami vyplývajúcimi z charakteru plnenia očakávaných úloh. Nešlo o obmedzenia v tom zmysle, že by sme nedosiahli plnú bojovú pohotovosť, ale stanovili sme, ktoré úlohy sú prioritné a ktoré sekundárne. Ďalej sme vytvorili potrebné účelové zoskupenia na zabezpečenie plnenia úloh, ktoré sme dostali od vlády Slovenskej republiky.

Ktoré ďalšie úlohy zabezpečujete a očakávate v rámci domáceho krízového manažmentu?

Ide o naše nasadenie v rámci pomoci policajnému zboru, do podpory domáceho krízového manažmentu sa zapojilo množstvo ďalších útvarov a jednotiek. Možno spomenúť aj vyskladnenie časti vojenských zásob, ktoré sme rozhodnutím vlády darovali našim priateľom na Ukrajine. To všetko si vyžiadalo úsilie 24/7, a to do posledného príslušníka OS SR. Rátame s tým, že poskytneme ďalšie kapacity na zabezpečenie nedotknuteľnosti našej štátnej hranice, ako aj na zmierňovanie následkov humanitárnej krízy súvisiacej s príchodom vojnových utečencov z Ukrajiny. Hoci sú naše logistické kapacity obmedzené a zabezpečujeme prostredníctvom nich naše vlastné sily, zároveň musíme pomôcť aj ľuďom v núdzi.

Do akej miery bude modifikované medzinárodné cvičenie Saber Strike 22?

Príprava cvičenia ide zatiaľ podľa plánu. Mierne sme modifikovali počty, ako aj štruktúru velenia, inak sa všetky zámery priebežne plnia. Myslím, že naše ozbrojené sily, ako aj naši

partneri sú i napriek tejto krízovej situácii schopní plniť aj plánované a štandardné úlohy, pretože sme dostatočne robustní a pripravení.

Ako sa zmenená bezpečnostná situácia dotýka našich vojakov v operácii Predsunutá prítomnosť v Lotyšsku?

Vojaci v eFP pracujú presne v tom istom režime ako zvyšok našich ozbrojených síl. To znamená, že sú pripravení plniť všetky úlohy, ktoré vyplývajú z vývoja krízovej situácie. Majú na to zodpovedajúce kapacity, techniku aj výcvik a v prípade potreby budú pripravení aj na nasadenie.

Čo v tejto situácii očakávate od svojich vojakov?

Ozbrojené sily do dnešného dňa (28. február), tak ako aj za ostatné dva roky, plnia úlohy veľmi precízne, disciplinovane a s vysokým nasadením. Tento modus si treba uchovať. O to viac, že vojaci pochopili vážnosť situácie, čo dnes a denne vidím aj na vlastné oči. Som presvedčený, že spolu urobíme všetko pre to, aby sme zvládli akúkoľvek výzvu. Na druhej strane rovno hovorím, že toto nie je len otázka najbližších dní. Bude to dlhotrvajúca bezpečnostná kríza – a dlhotrvajúce bude aj naše nasadenie. Preto treba dbať na to, aby sme boli udržateľní v priestore a aby sme naše sily a prostriedky nasadzovali veľmi rozumne. Každý sa musí starať o seba, aby sa udržal v pripravenosti, velitelia sa musia starať o svojich vojakov, aby im zabezpečili, čo potrebujú, a vojaci musia dôverovať svojim veliteľom a presne plniť ich rozkazy. Tak, aby tento symbiotický vzťah zabezpečil schopnosť ozbrojených síl čeliť akýmkoľvek výzvam. Očakávam, že budeme dostatočne flexibilní a niektoré veci, ktoré sme mali dlhodobo zaužívané, ale trochu sme na ne v stave bezpečnosti pozabudli, sa opäť stanú súčasťou nášho vojenského života. To napríklad znamená, že na každú vec si nebudeme pýtať papier a že ústny rozkaz je rovnako platný ako písomný. Že velitelia budú dostatočne agilní a budú vo svojej pôsobnosti hľadať vlastné riešenia bez toho, aby čakali na detailné riadenie. Princípy Mission Command (disciplinovaná vlastná iniciatíva s cieľom plnenia zámeru veliteľa) sa dostávajú na stôl a máme na to, aby sme ich pri plnení našich úloh využili.

Zhovárať sa: Pavol Vitko
Foto: pplk. Štefan Zemanovič

TÉMA

Príprava obyvateľstva na obranu štátu

MODERNÉ VLASTENECTVO

Dňa 16. novembra 2021 vláda SR schválila vôbec prvú koncepciu prípravy obyvateľstva na obranu štátu. Pripravil ju náš rezort, predovšetkým sekcia ľudských zdrojov.

„Koncepcia definuje ciele, relevantné subjekty a nástroje na zvyšovanie pripravenosti obyvateľstva na obranu štátu v oblasti informovanosti, výchovy a vzdelávania,“ konštatuje Dominika Černáková zo sekcie ľudských zdrojov, ktorá bola pri koncepcii od začiatku jej kreovania, teda od jesene 2020.

Vzťah občana a štátu

„Pracovne to voláme moderné vlastenectvo. Usilujeme sa posilňovať vzťah občana k štátu a jeho obrane. Aby si uvedomil, že má nielen práva, ale tiež povinnosti,“ konštatuje Martin Jakál, generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov (SELUZ). „Vychádzali sme predovšetkým z bezpečnostnej stratégie, ako aj z obrannej stratégie, kde je tento zámer definovaný ešte podrobnejšie,“ vracia sa ku kreovaniu koncepcie prípravy na obranu štátu (PONOŠ) Dominika Černáková.

Obnova spôsobilosti

Na začiatku bolo Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024, v ktorom sa uvádza: „Vláda SR implementuje komplexný systém prípravy obyvateľstva na obranu štátu, ktorý zahŕňa informovanie obyvateľstva zamerané na vysvetľovanie problematiky obrany štátu a zvyšovanie jeho odolnosti voči dezinformačným vplyvom, opatrenia vo výchovno-vzdelávacom procese, dobrovoľnú vojenskú prípravu občanov a prípravu občanov zaradených do aktívnych záloh ozbrojených síl. Vytvorí tak aj podmienky na uspokojenie záujmu občanov o vojenskú problematiku a posilní úsilie o boj s extrémizmom a dezinformáciami.“

Samozrejme, práce na príprave koncepcie PONOŠ spomalila pandémia Covid-19, v rámci ktorej však vojaci odviekli obrovský kus práce a verejnosť ich vnímala mimoriadne pozitívne. „Ako ste to ukázali v minulom roku, opäť budete najfunkčnejšou zložkou domáceho krízového manažmentu, ktorá garantuje, že úlohy, ktoré občania Slovenskej republiky potrebujú, budú splnené,“ vyhlásil viani na jeseň minister obrany Jaroslav Naď na adresu vojakov a ocenil nárast dôveryhodnosti ozbrojených síl o 14 percent.

„Na tom sa dá stavať, ale keď sme chceli riešiť prípravu obyvateľstva na obranu štátu prierezovo naprieč rezortmi, od ministerstiev školstva, vnútra, až po kultúry, ukázalo sa, že nemáme žiadny relevantný

dokument. Taký, ktorý by nás prepájal, o ktorý by sme sa mohli spoločne oprieť. Koncepcia PONOŠ takým dokumentom je, pretože bola prijatá uznesením vlády a jednotlivé rezorty sa zaviazali, že v tejto oblasti s nami budú spolupracovať,“ zdôrazňuje Martin Jakál.

„Okrem toho, dnes si už málokto uvedomuje, že stále máme v zákone brannú povinnosť, v zmysle ktorej má občan po dovŕšení plnoletosti povinnosť k dostaviť sa na odvod a vykonať mimoriadnu službu v ozbrojených silách alebo alternatívnu službu. No keďže branná povinnosť sa od roku 2005 neuplatňuje, celá generácia mužov, pokiaľ nevstúpili do ozbrojených síl, už nemala nič spoločné s armádou. A tým ani ich rodiny, priatelia, známi – nikto. To je však len jeden problém. Nielen občania, ale často aj mnohé štátne úrady či verejné organizácie dospeli k presvedčeniu, že zodpovednosť za obranu štátu spočíva len na niektorých štátnych inštitúciách, predovšetkým na Ministerstve obrany SR a na našich ozbrojených silách. Rôzne teroristické útoky, konflikty o územie niektorých štátov, no aj pandémie ochorenia Covid-19 ukázali, že to tak nie je,“ zdôrazňuje M. Jakál. Nevyhnutnosť prípravy obyvateľstva na obranu štátu a zlepšenie jeho informovanosti o obrane je v súčasnosti obrovskou výzvou. Jedným z elementárnych faktorov obrany štátu je odolnosť celej spoločnosti voči bezpečnostným hrozbám vrátane dezinformácií a hoaxov. Podľa M. Jakála najdôležitejšie bude zmeniť mentalitu ľudí. Aby vnímali, že sú jednou z nosných súčastí obrany svojho štátu. Aby boli na ňu aj pripravení. A to nie sú. „Vo viacerých v krajinách Aliancie aktuálne pôsobia veľké branné spolky či strelecké zväzy, ktoré spolupracujú so štátom. Práve postupný návrat štátu do prípravy obyvateľov na obranu našej krajiny vidím ako zásadný moment nášho úsilia. To však nebude ľahké. Vyjadrím sa vojenskou terminológiou – ak raz stratíte nejakú bojovú spôsobilosť, veľmi ťažko sa obnovuje. Ale touto cestou ísť musíme.“

„Nevyhnutnosť prípravy obyvateľstva na obranu štátu a zlepšenie jeho informovanosti o obrannej problematike je pre nás obrovská výzva.“

Martin Jakál

generálny riaditeľ sekcie ľudských zdrojov MO SR

Príklady zo sveta

Ak by si niekto kládol otázku či výchova mladých ľudí aj prostredníctvom PONOŠ nie je nejaká prehnaná militarizácia mládeže, jedno z porovnaní môže poskytnúť plukovník v. v. Martin Bačko, vedúci oddelenia tvorby a prípravy záloh SELUZ: „Veľmi prepracovaný školský systém v oblasti obrany majú v Poľsku. Jeho súčasťou je tiež to, že vo vybraných gymnáziách či odborných technických školách sú vytvorené takzvané vojenské, policajné alebo hasičské triedy, ktoré pripravujú možných záujemcov na službu v ozbrojených silách a zboroch, prípadne na ďalšie štúdium v týchto oblastiach. V prie-

Návrat do školstva

Najmä vzdelávanie, odovzdávanie informácií, podpora a rozvoj vlasteneckého čítania sú kľúčom na vybudovanie kvalitných základov spoločnosti, ktorá je pripravená zvládnuť bezpečnostné hrozby, uvádza sa v koncepcii POnOŠ. S tým, že v súčasnosti je vzdelávanie v oblasti obrany štátu redukované a nesystematické, čo prispieva k tomu, že mladí ľudia a ani dospelí nedisponujú potrebnými vedomosťami, o zručnostiach ani nehovoriac. Preto má byť informovanie obyvateľstva o zabezpečení obrany štátu, rozvoj branného povedomia a pripravenosti občanov na obranu, ako aj opatrenia vo výchovno-vzdelávacom procese kľúčom k progresu. Samozrejme, pamätníci si spomenú na predmet branná výchova, ktorý pred desaťročiami absolvoval každý školák. Ten je už síce minulosťou, ale situácia sa obracia k lepšiemu: „Pre rezort obrany je veľmi dôležité, že máme svojich členov v predmetových komisiách v rámci aktuálne prebiehajúcej reformy štátnych vzdelávacích programov na základných školách. Presvedčili sme sa, že doteraz nebola v učebných osnovách v podstate ani zmienka o našich ozbrojených silách, o ich cieľoch alebo štruktúre. O to je dôležitejšie, že

teraz máme možnosť to zmeniť,“ konštatuje D. Černáková. Dodáva: „Vlani sme najskôr v rámci nášho rezortu rokovali s viacerými sekciami MO SR, s analytickým útvarom MO SR či Akadémiou ozbrojených síl o tom, čo vlastne chceme zaradiť do školských osnov. Nasledovali rokovania predmetových komisií koordinované Štátnym pedagogickým ústavom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR. Aktuálne sa vyhodnocuje odborná diskusia a niektoré školy by mali zaviesť nové štátne vzdelávacie programy už na budúci rok.“

„Obsah úvodných dokumentov kurikulárnych zmien pripomienkovalo aj ministerstvo obrany, ktoré má svojho zástupcu v Ústrednej predmetovej komisii pre predprimárne a základné vzdelávanie. Návrhy a pripomienky zástupcu ministerstva obrany boli do úvodných dokumentov zapracované,“ potvrdila nám docentka Dana Masaryková z Ústrednej predmetovej komisie.

A kto bude vzdelávať v oblasti obrany samotných učiteľov? „Rokujeme so Štátnym pedagogickým ústavom, aj s Akadémiou ozbrojených síl, ktorá má na tieto témy akreditované kurzy. Budeme rokovať aj s vysokými školami, aby sa oblasť obrany štátu dostala

ako jeden z modulov do osnov prípravy budúcich pedagógov,“ avizuje D. Černáková.

Z POnOŠ vyplynuli úlohy aj analytickému útvaru MO SR: „V analýze identifikujeme problémové oblasti a predložíme návrhy na zlepšenie, navrhujeme hodnotiace kritériá, pomocou ktorých budeme pravidelne monitorovať a vyhodnocovať stav realizácie brannej prípravy na základných a stredných školách,“ avizuje Martin Brezina.

„Bude to obrovské dobiehanie, som preto rád, že v nasledujúcom období sa budú kreovať nové štátne vzdelávacie programy aj pre stredné školy a rezort obrany pri ich tvorbe nebude chýbať,“ zdôrazňuje M. Jakál.

Rozvoj branného povedomia

Informovanie obyvateľstva a rozvoj branného povedomia sú kľúčové. MO SR má od februára 2021 novú komunikačnú stratégiu rezortu obrany, ktorá je s týmto cieľom zladená. Vrá-

behu troch, štyroch rokov ide asi o tri hodiny týždenne, výučbu zabezpečujú inštruktori ozbrojených síl, polície alebo hasiči. Takých stredných škôl s tzv. vojenskými triedami majú 433 a študuje v nich vyše 50-tisíc študentov.“ Tento systém sa veľmi pozitívne odzrkadľuje aj na príprave obyvateľov na obranu štátu, na budovaní aktívnych záloh i samotných ozbrojených síl.

Môžeme však ísť aj do menších krajín, ako sú pobaltské štáty: „Tie sú v kontexte prípravy obyvateľstva na obranu štátu obzvlášť aktívne a v presadzovaní komplexného prístupu k zabezpečovaniu obrany

štátu presadzujú zapojenie prakticky všetkých vládnych inštitúcií, súkromného sektora a celého obyvateľstva krajiny. Pôsobia v nich dobrovoľnícke združenia, ktoré boli vytvorené ako podporné organizácie pre ich

tane spolupráce s verejnými médiami a neštátnym či akademickým sektorom. Súčasťou sú verejné podujatia, konferencie, podpora historického povedomia o obrane, spolupráca so združeniami s profesijným vzťahom s ozbrojenými silami a intenzívna komunikácia s odbornou i laickou verejnosťou. Vráťame možnosti využitia dotačných programov poskytovaných rezortom obrany. Spomeňme, že komisia o poskytnutí dotácií v pôsobnosti MO SR vlani rozdeľovala 320-tisíc eur, rok predtým to bolo necelých 100-tisíc, na rok 2022 to bude už pol milióna eur. Medzi prioritne dotované oblasti na tento rok patrí napríklad zvyšovanie pripravenosti obyvateľstva na obranu štátu a rozvoj moderného vlastenectva, uchovávanie pamiatky bojovníkov za slobodu a demokraciu, starostlivosť o pamiatky vojenskej minulosti SR, budovanie odolnosti proti hybridným hrozbám, podpora eliminácie nenávisných prejavov a intolerancie, pro-

fesionálni vojaci očami verejnosti, ženy v obrane, zlepšovanie starostlivosti o vojnových veteránov, ako aj predsedníctvo SR vo V4 či Slovensko ako súčasť kolektívnej obrany NATO a EÚ a ďalšie. Len na ilustráciu, vlani dotáciu získal napríklad Klub vojenskej histórie Svoboda na podporu jeho múzea 1. čs. armádneho zboru, Asociácia 5. pluku a špeciálnych síl, ktorá organizovala bežecký Memoriál Jozefa Gabčíka, Občianske združenie (OZ) Gemerské grúne, ktoré obnovovalo bojisko SNP, OZ Akadémia urgentnej medicíny na branno-výchovné a vzdelávacie aktivity, OZ Karate Dojo Skalica, ktoré zorganizovalo branný deň pre deti a mládež, OZ AFCEA Slovakia na osvetovú súťaž o kybernetickej bezpečnosti či OZ Združenie vojakov Armády Slovenskej republiky na realizáciu medzinárodného vojenského výstupu na Kriváň. Termín predkladania žiadostí o poskytnutie dotácie na tento rok je do 31. marca.

ozbrojené sily," konštatuje Martin Brezina z analytického útvaru MO SR. Konkretizuje: „V Litve má v rámci PONOŠ najväčší význam Šaulių sąjunga (ŠS), čo je polovojenská nezisková organizácia podporovaná

štátom. Napriek tomu, že plní niektoré úlohy, ktoré jej ukladajú štátne inštitúcie, ide o dobrovoľnícku organizáciu, ktorá zlučuje ľudí, čo majú záujem podieľať sa na obrane krajiny. Kladie veľký dôraz na výchovu mládeže, pretože u mladých ľudí je formovanie pozitívneho vzťahu k štátu a k jeho obrane jednoduchšie. Približne polovicu ŠS tvoria osoby vo veku 11 – 18 rokov.“

V Lotyšsku zase majú vytvorenú dobrovoľnícku organizáciu Jaunsardze, ktorá je v priamej podriadenosti ministerstva obrany. Určená je pre 5. až 9. ročník základných škôl. Program je zameraný nielen

Otvorenie systému

Rozvoj branného povedomia je v podstate o akomkoľvek podujatí pre verejnosť, kde sú vojaci v akcii, kde sú prítomní alebo sa o nich hovorí. Buduje sa tak vzťah k nim, a tým aj samotnej obrane štátu,“ mieni M. Jakál. Jedným dychom oceňuje desiatky podujatí pre verejnosť, ktoré organizuje komunikačný odbor ministerstva obrany a jeho oddelenie marketingu. Vlni v lete počas „covidovej prestávky“ to boli napríklad Vojenské LetoFesty zorganizované na Zemplínskej Šírave, v Banskej Bystrici, Liptovskom Mikuláši, Banskej Štiavnici a Piešťanoch. Návštevníci mali možnosť pozrieť si vojenskú techniku, zúčastniť sa na besedách s profesionálnymi vojakmi, prispieť dobrovoľnou finančnou sumou na každom podujatí inej charitatívnej organizácii.

„Anketa Vojenský čin roka je výborné podujatie, o to viac ma teší, že sa podarilo záznam z vlaňajšieho 24. ročníka vôbec po prvý raz v histórii dostať do televízneho vysielania. Umocnila to aj skutočnosť, že bol zaradený do hlavného vysielacieho času 11. 11., teda na Deň vojnových veteránov,“ ocenil M.

Jakál. Ozbrojené sily prezentujú svoj výcvik a ciele čoraz úspešnejšie a nápaditejšie už dva roky prostredníctvom videomagazínu Azimut 24/7. Spomeňme tiež, že v roku 2021 až 456 577 používateľov internetu aspoň raz navštívilo stránku www.mosr.sk. Rezortný facebook si pozrelo vlni 2 063 148 ľudí z unikátnych FB účtov. Nezabudnime ešte na jeden segment, ktorý je dôležitý v rámci internej komunikácie rezortu, ale dokáže osloviť i verejnosť. Sú to printové magazíny. Malé porovnanie: počtom obyvateľov porovnateľní Nóri vydávajú svoj hlavný rezortný časopis Fortstvarets Forum (podobný formát ako Obrana) v náklade 60-tisíc výtlačkov, tri štvrtiny nákladu sú distribuované bezplatne do škôl, úradov, verejných knižníc či zálohám. V Slovinsku majú Slovenska vojska až 19 vydaní ročne a z 9 550 výtlačkov tiež väčšiu časť distribuujú v záujme prípravy obyvateľstva na obranu štátu vybraným skupinám verejnosti. Naša Obrana má náklad 9 000 výtlačkov a štyri tisíce dostávajú stredné a vysoké školy. No a vo Fínsku len pre zálohy vychádza osemkrát do roka samostatný časopis Reserviläinen – a to v náklade 30-tisíc kusov. Rezervistov totiž majú 280-tisíc. U nás ich nemáme ani dve-sto. „Podstatne rýchlejšie budovanie aktívnych záloh je na programe dňa aj u nás – a aj to súvisí s PONOŠ,“ avizuje M. Jakál. Martin Bačko, plukovník v. v., vedúci oddelenia tvorby a prípravy záloh SELUZ konkretizuje: „Pripravujeme zmenu systému, pretože doteraz sa ich členom mohol stať iba ten, čo kedysi absolvoval povinnú vojenskú službu, bol profesionálnym vojakom alebo bol príslušníkom iného ozbrojeného zboru. Systém sa otvorí pre všetkých registrovaných občanov, čo sú tí, ktorí majú aspoň 19 rokov, podliehajú brannej povinnosti, majú na Slovensku trvalý pobyt a spĺňajú ďalšie zákonné požiadavky. Samozrejme, ak budú mať záujem.“

na teoretickú, ale aj na praktickú výučbu. „Popri Jaunsardze majú v Lotyšsku aktuálne zavedený aj pilotný projekt programu pre stredné školy s názvom Valsts aizsardzības mācības (VAM). Ten je určený pre 10. – 11. ročník, teda pre študentov vo veku 17 – 18 rokov. VAM rozoberá podrobnejšie aj problematiku občianskych povinností a od roka 2024 bude povinným školským predmetom,“ avizuje M. Brezina.

V oblasti formálneho vzdelávania je v Estónsku príprava mladých na obranu štátu zastrešená voliteľným predmetom Riigikaitseõpetus (národná obrana). Rozdelený je na

teoretickú časť a praktickú časť, pri ktorej si žiaci overujú svoje poznatky z teórie. Tento predmet väčšinou vyučujú poddôstojníci a dôstojníci v aktívnej službe, tiež záložníci, ako aj aktívni členovia dobrovoľníckej

Opäť nabráť výšku

Rezort obrany spolupracuje v rámci rôznych projektov v oblasti POnOŠ s desiatkami organizácií, s devätnástimi z nich má aj Dohodu o vzájomnej spolupráci. Sedem z nich má k nášmu rezortu predsa len bližšie. Ich členovia spolupracujú v neformálnom združení OZ-7. „Našu sedmičku občianskych združení spája to, že veľkú časť z nich tvoria bývalí profesionálni vojaci a spoločne obhajujeme sociálne záujmy vojnových veteránov a poberateľov výsluhového zabezpečenia,“ ozrejmuje Ján Paulech, plukovník v. v. Je štatutárom a zastupujúcim prezidentom Zväzu vojakov Slovenskej republiky. Jeho zväz na základe rotačného systému aktuálne OZ-7 predsedá, a tak on je na jeho čele. „Aktuálne sa bude revidovať dohoda medzi MO SR a jednotlivými OZ, takže aj my chceme byť spolutvorcami nových pravidiel,“ potvrdzuje. V OZ-7 sú napríklad UN Veterans Slovakia či Klub vojenských výsadkárov Slovenskej republiky, ale napríklad aj Slovenský letecký zväz generála M. R. Štefánika, kde avizujú, ako by sa spolupráca mohla uberať aj pokiaľ ide o POnOŠ: „Športové či záujmové letectvo sa na Slovensku nerozvíja, ako by sa malo, čo nepochybne súvisí aj s nižším záujmom o službu vo Vzdušných silách OS SR,“ myslí si jeho prezident plukovník gšt. vo výslužbe Jozef Takács. Dodáva: „Sme presvedčení o vhodnosti zúročenia profesijných skúseností našich členov v prospech slovenského letectva. Je to prejav našej občianskej angažovanosti a stavovskej spolupatričnosti. Zároveň sme presvedčení, že ak štát nepodporí mladých záujemcov o amatérske lietanie, z ktorého by vyrastali aj profesionálni letci a letecký personál, vrátane vojenského, tak bude slovenské letectvo chradnúť. Slovensko skrátka musí oveľa viac lietať. Opäť poriadne nabráť výšku. A to nielen v letectve.“

Text: Pavol Vitko

Foto: MO SR, OS SR

brannej organizácie Kaitseliit. Napriek tomu, že ide o voliteľný predmet, každá škola musí byť schopná ho vyučovať. Zároveň majú jednotlivé školy právomoc určiť či bude predmet povinný alebo dobrovoľný. Neformálne vzdelávanie v oblasti POnOŠ v Estónsku dotvárajú organizácia Noored Kotkad pre chlapcov a Kodutütred pre dievčatá, ktoré sú súčasťou Kaitseliit a združujú mladých ľudí od 7 do 18 rokov. Tieto organizácie nemožno nazvať branné, skôr ich možno prirovnať k skautským, ibaže s rozdielom, že sa v nich kladie dôraz aj na výučbu estónskej histórie a strelbu z ručných zbraní.“

ZLATÁ PETRA

Členka Vojenského športového centra Dukla Banská Bystrica Petra Vlhová sa stala olympijskou víťazkou v slalome na XXIV. hrách zimnej olympiády v čínskom Pekingu.

Je len tretím slovenským športovcom v histórii, ktorý získal na ZOH zlatú medailu. Predtým sa to podarilo krasokorčuliarovi Ondrejovi Nepelovi v Sappore 1972 a trikrát biatlonistke Anastasii Kuzminovej vo Vancouveri 2010, Soči 2014 a Pjongčangu 2018. Ziskom olympijského zlata Petra Vlhová skompletizovala zbierku najväčších športových úspechov v zjazdovom lyžovaní, keďže predtým už mala veľký krištáľový glóbus za celkový triumf vo Svetovom pohári, dva malé glóbusy za sezónne triumfy v slalome, aj titul majsterky sveta v obrovskom slalome. Vo Svetovom pohári stihla nazbierať 25 víťazstiev.

„Všetci členovia môjho tímu mi v prestávke medzi prvým a druhým kolom prízvukovali, že na to mám a že som silná. Najmä môj brat mi opakoval, že mi verí, ako nikdy predtým. Aj vďaka nim som sa dokázala stať olympijskou víťazkou. Môj tréner postavil druhé kolo ťažšie ako bolo to prvé, aby som dokázala zmazať stratu, ktorú som mala. Dala som do svojej jazdy všetko a nakoniec som vyhrala,“ uviedla Petra.

Dvadsaťšesťročná Liptáčka dosiahla najväčší športový úspech v kariére po mimoriadne dramatickom slede udalostí. Po prvom kole jej patrila až ôsma priečka s pomerne veľkým odstupom 72 stotín sekundy za nečakanou líderkou Nemkou Lenou Dürrovou. Po ňom priznala, že nevie poriadne jazdiť na špecifickom technickom snehu v čínskom horskom stredisku Jen-čching. V druhom kole však neuveriteľne zabojovala a najrýchlejšou jazdou si ponechala medailovú nádej. Pomohlo jej aj to, že staviteľom druhého kola bol Vlhovej tréner Mauro Pini. „Mauro Pini postavil druhé kolo viac do strán, čiže bolo treba viac točiť a to Petre vyhovovalo. Aj preto som verila, že bude mať šancu na medailu aj po prvom kole. Petra je bojovníčka a znova to potvrdila. Teraz už má všetko, a môže ísť už len po rekordoch ako Mikaela Shiffrinová,“ komentovala niekdajšia skvelá slalomárka Veronika Velez Zuzulová.

„Úžasné druhé kolo, Petre patrí obrovská gratulácia. Vyhrala, lebo sa nebála a výborne využila trať. Je to bojovníčka, dala do toho srdce, veľmi chcela vyhrať tieto preteky. Ďakujem celému Slovensku za podporu. Cítili sme ju všetci,“ uviedol tréner Pini.

Na zimné olympijské hry do Číny Petrín otec Igor Vlha pre pandemiou necestoval. Zlatý slalomový triumf svojej dcéry prežíval spolu s manželkou Zuzanou. „Peťa nám klasicky zdvihla adrenalín, ale klobúk dolu. Trochu som sa obával po prvom kole, lebo prvé tri pretekárky boli odskočené od ostatných. Aj som bol trochu zmierený s tým, že ak to nevyjde, tak nám to asi nie je na olympiáde súdené. So Zuzkou sme to nakoniec odplakali...“ uviedol Igor Vlha.

Petra Vlhová síce na ZOH 2022 ešte plánovala ďalší štart, na alpskú kombináciu však už nenastúpila – aj pre pretrvávajúce bolesti zapálenej členkovej šľachy ľavej nohy. „Petra sa rozhodla neštartovať v kombinácii pre zhoršenie zápalu členkovej šľachy. Tento zápal ovplyvňoval jej prípravu už v predchádzajúcich týždňoch. Nechcela, aby sa situácia na olympiáde ešte zhoršila, pretože do konca sezóny má pred sebou ešte dôležité ciele. Plánuje stráviť niekoľko dní doma, aby sa o olympijské emócie podelila so svojimi blízkymi a aby získala energiu, potrebnú na náročný záver seriálu Svetového pohára,“ uviedol Mauro Pini.

Úspešná Slovenka priletela do Viedne 15. februára predpoludním a po príchode na Slovensko absolvovala v Bratislave krátku tlačovú konferenciu. „Zisk olympijského zlata bol môj sen a ja som šťastná, že som si ho splnila. Som hrdá, že som to dokázala,“ povedala a doplnila: „Všetko sa v ten deň spojilo a vyšlo to!“

Po oddychu a doliečení sa chce naplno venovať súťaženiu vo Svetovom pohári. „Som veľmi motivovaná na obhajobu veľkého glóbusu, aj preto som sa rozhodla radšej vrátiť domov a pripraviť sa na zvyšok sezóny vo Svetovom pohári. Urobím všetko pre to, aby som bola stopercentná,“ poznamenala. Keďže chce bojovať o obhajobu celkového prvenstva v SP, vo zvyšku sezóny plánuje štartovať aj v rýchlostných disciplínach. Do konca súťažného ročníka SP zostáva ženám absolvovať desať pretekov, po päť v technických, aj rýchlostných disciplínach.

Neobáva sa, že by po olympijskom zlato stratila motiváciu: „Tá mi nechýba. Kým ma lyžovanie bude baviť a naplňať, kým mi to pôjde, dovtedy budem jazdiť.“

Text: SITA

Foto: SITA, Ivan Kelement

„Keď som čakala na vyhlásenie pred pódium, nemohla som udržať slzy.

Rozplakala som sa ako malé dieťa. Odmalička som chcela byť najlepšia a získať zlatú olympijskú medailu.

Je za tým dlhá cesta, urobila som maximum, aby som to dosiahla. Už do konca života som olympijská víťazka.“

Nepodarené pristátie F-35

Sedem príslušníkov amerického vojenského námorníctva utrpelo zranenia počas pristávania stíhacieho lietadla F-35C na palube lietadlovej lode USS Carl Vinson v Juhočínskom mori. Pilotovi sa podľa Námorníctva Spojených štátov podarilo bezpečne katapultovať. K incidentu došlo počas rutínnej leteckej operácie v Juhočínskom mori. Celkovo sa pri ňom zranilo sedem námorníkov, všetci sú mimo ohrozenia života.

Viacúčelové stíhačky typu F-35C vyrába americká firma Lockheed Martin. Ide o variant určený na operácie z lietadlových lodí. Dve skupiny amerických lietadlových lodí, na ktorých čele stoja americké vlajkové lode USS Carl Vinson a USS Abraham Lincoln, absolvovali výcvik spolu s japonským námorníctvom vo Filipínskom mori, teda v oblasti, ktorá zahŕňa aj vody na východ od Taiwanu.

..... Text a foto: TASR

Železnú kupolu nahradí laserová stena

Izraelský premiér Naftali Bennett priznal, že izraelský obranný systém Železná kupola (Kipat barzel) je príliš drahý. Izrael preto na ochranu pred raketovými útokmi urýchljuje zavádzanie novej laserovej technológie. „Laserová stena“ bude k dispozícii do roka. Očakáva sa, že systém bude nasadený na súši, vo vzduchu a na mori a bude mať odstrašujúci účinok na Irán a jeho spojencov. Izrael používa Železnú kupolu od roku 2011. Izraelská armáda tvrdí, že počas štyroch vojen proti militantom v palestínskom pásme Gazy preukázal tento systém 90-percentnú mieru úspešnosti pri zneškodňovaní raketovej paľby nepriateľa. Systém je však limitovaný vysokou cenou. Keď z Gazy na Izrael vystrelia rakety za niekoľko stoviek dolárov, ich zachytenie stojí desaťtisíce dolárov.

Špeciálna ponorka s jadrovými zbraňami

Atómová ponorka Belgorod, ktorá bude disponovať podvodnými dronmi Poseidon s jadrovým pohonom, má byť dodaná ruským námorným silám v lete tohto roka. Generálny riaditeľ lodeníc Sevmaš Michail Budničenko vyhlásil, že špeciálna jadrová ponorka Belgorod ukončí záťažové skúšky v roku 2022. Ponorku bojovej série 09852 s jadrovým pohonom Belgorod, ktorá je schopná niesť podvodné bezpilotné drony Poseidon s jadrovými hlavicami, spustili na hladinu v lodeniach Sevmaš 23. apríla 2019.

Najmodernejšia ruská mýnolovka Georgij Kurbatov, ktorá vlni v lete vstúpila do služby v Čiernomorskej flotile, dorazila do prístavu Sevastopol.

Posádka završila plavbu z Baltského do Čierneho mora, počas ktorej prekonala vzdialenosť vyše 5 000 námorných míľ a niekoľkokrát úspešne čelila rozbúrenému moru. Ukázalo sa to ako neplánovaný test námorných kapacít plavidla a profesionality jeho posádky. Mýnolovku zostrojili v petrohradských lodeniciach Sredne-Nevskij. Plavidlo predstavuje tretiu mýnolovku triedy Alexandrit v službách Čiernomorskej flotily. Trup je vyrobený z kompozitných materiálov. Plavidlo má dĺžku 61 metrov, šírku desať metrov a výtlak 890 ton. Disponuje vyše 40-člennou posádkou. Loď je veľmi dobre manévrovateľná vďaka účinnému systému pohonných zariadení. Mýnolovka je špeciálna vojnová loď určená na vyhľadávanie a ničenie mýnových záťahov v mori, ako aj na ochranu bojových lodí a konvojov. Zvyčajne ide o malé, ale obratné plavidlo, často iba ľahko vyzbrojené.

Mýnolovka z kompozitov

Český nákup bojových vozidiel

Ministerstvo obrany Českej republiky plánuje v roku 2022 uzavrieť zmluvy za desiatky miliárd korún. Chce nakúpiť ľahké útočné vozidlá, taktické bezpilotné prostriedky a muníciu do nových diel. Pôvodne chcelo podpísať zmluvu na nákup bojových vozidiel už v ro-

ku 2019, ale obrovskú zákazku sprevádzajú prieťahy – od upresňovania podmienok tendra pre jednotlivých záujemcov a predlžovania lehôt na podanie ponúk až po spomalenie celého nákupu z dôvodu covidovej pandémie. Ešte na konci lanského októbra vtedajší minister obrany Lubomír Metnar plánoval do konca roka zverejniť, ktorá ponuka bola najlepšia. O týždeň nato však ministerstvo zverejnilo správu, že žiadny z uchádzačov nesplnil podmienky tendra. Ani jedna z troch firiem nebola z výberového konania vylúčená, ale komisia nebude ich ponuky ďalej posudzovať. Nedostatky sa podľa rezortu obrany týkali napríklad chýbajúcich alebo nepresných údajov o technických vlastnostiach ponúkaných vozidiel či neúplných informácií súvisiacich so spolupracou s českým obranným priemyslom. Od začiatku novembra je tender pozastavený. Nová ministerka obrany Jana Černochová nákup bojových vozidiel pechoty podporuje. Bojové vozidlá pechoty sú súčasťou ťažkej brigády. Česko sa zaviazalo, že ťažká brigáda bude plne funkčná do roku 2026, dovtedy potrebuje mať aspoň časť vozidiel už pri jednotkách.

Filipíny kúpia Black Hawky

Filipíny kúpia 32 nových helikoptér typu Black Hawk za vyše 620 miliónov dolárov. Vyrobiť ich poľská firma, ktorú vlastní americká spoločnosť Lockheed Martin, pričom prvé stroje budú dodané začiatkom budúceho roka, uviedol filipínsky minister obrany Delfin Lorenzana. „Nedostatok prepravných lietadiel a helikoptér nebol nikdy taký akútny ako v čase pandémie a po udalostiach, ktoré nasledovali po tajfúne Odette,“ uviedol. Dôvodom nákupu je aj to, že udržiavanie starých vrtuľníkov Bell UH-1H známych ako Huey nie je ekonomické.

Už vlni Filipíny získali 16 vrtuľníkov typu S-70i Black Hawk, ktorými nahradili flotilu starších strojov Huey. Tie boli v poslednom čase súčasťou niekoľkých smrteľných nehôd. Lorenzana tiež oznámil, že Filipíny kúpia od Indie protiraketový systém za takmer 375 miliónov dolárov a dve nové vojenské plavidlá od juhokórejskej spoločnosti Hyundai Heavy Industries v hodnote 556 miliónov dolárov.

Olympijská legenda pokračuje v Dukle

„S divokou vodou som začala najskôr trochu opatrne, ale to len preto, lebo som ešte nevedela plávať,“ s úsmevom sa obzrie cez štyri desaťročia späť Elena Kaliská

Vodná slalomárka, dvojnásobná olympijská víťazka z Atén (2004) a Pekingu (2008) je od začiatku tohto roka vedúca skupiny propagácie a komunikácie s verejnosťou VŠC Dukla Banská Bystrica.

Začiatok na Balkáne

„Od malička som inklinovala k športu, vrátane futbalu a hokeja s kamarátmi u nás vo Zvolene na sídliskovom dvore. Bolo toho viac, aj v hale. No keďže mám rada prírodu, napokon zvíťazila voda.“ Prvý raz videla čo je to vodný slalom v siedmich rokoch. „Nemala som už starých rodičov, a keď sa po prázdninách začal školský rok, trávila som po škole dosť času doma. Staršie kamarátky z dvora však už chodili na tréningy. Na okraji nášho sídliska pri Hrone bol a aj je taký začiatočnícky vodnoslalomársky kanál, no mne sa zdal ako úplne senzačná trať. Najskôr som len tak pozerala ako kamarátky trénujú. Zaujalo

„Verím, že naša Dukla s riaditeľom Matejom Tóthom urobí poriadny záber dopredu.“

2004 OH Atény

ma to. S malou dušičkou som oslovila pani trénerku Oľgu Lejsalovú, či by som mohla trénovať aj ja. Obávala som sa o to viac, lebo vtedy som ešte nevedela ani plávať. Bola to však správna voľba. Doteraz som jej vďačná, že ma zobrala.“ Hoci podmienky na zvolenskom kanáli boli amatérske, Elen, ako ju všetci volajú, nezabudne pripomenúť, že v minulosti na ňom začínali aj takí borci, ako napríklad účastník OH v Mníchove v roku 1972 Marián Havlíček.

Nehodila flintu do žita

„Neviem už presne, aký lesk mala moja prvá žiacka medaila, ale nikdy nezapudnem, aký to bol skvelý pocit, keď som vtedy stúpala na debnu.“ Poznamenáva, že tú prvú medailu má tiež doma odloženú. Ako prirodzený talent s obrovskou dávkou energie a chuti trénovať pritom už veľmi skoro vyhrávala žiacke olympiády. Potom sa prebojovala do československej junior-

skej reprezentácie, čo bola v prostredí dominujúcej českej vodáckej základne veľká vec. Za spoločný štát dvakrát pretekala na juniorských majstrovstvách sveta. Mala však len sedemnásť, keď ju pribrzdila zlomenina ľavej ruky. Keď sa jej pýtame, či boli niekedy situácie, žeby vo svojej športovej kariére chcela hodiť flintu do žita, zamyslí sa a odpovedá: „Takých chvíľ bolo určite veľa. Ale keď má človek za sebou rodinu a podporu ľudí, ktorí vám fandia a posúvajú vás ďalej, tak vás to opätovne prebudí, aby ste ďalej tvrdo pracovali a išli za svojim vytúženým cieľom.“ Elena Kaliská, ktorá je aj majsterka sveta, pätnásobná majsterka Európy a šesťnásobná celková víťazka svetového pohára, sa pritom vôbec sa netají tým, že pri ceste sa skvelými úspechmi využívala aj dlhoročnú spoluprácu s psychológom alebo mentálnym koučom. „Pán Gurský mi bol vždy oporou, nehovoriac o mojom trénerovi Petrovi Mrázovi, ktorému za tie roky úprimne ďakujem. Tiež rada spomínam, aká sme boli vynikajúca partia reprezentantov...“ Tou základnou oporou v priebehu jej športovej kariéry však bola Dukla: „Dala mi istotu, zázemie, možnosti – a ja som sa jej to snažila vrátiť.“

Excelentný rok

V Dukle začala trénovať od roku 1992. Mala vtedy dvadsať. Veľké výsledky neprišli hneď. K svetovej špičke sa posúvala postupne, krok po kroku. V roku 1996 bola na Európe tretia, o dva roky už prvá a na OH v roku 2000 tesne štvrtá. Vďaka svojej vôli, drine, športovému zázemiu a viere v samu seba sa v roku 2004 na OH v Aténach stala prvou slovenskou olympijskou víťazkou. „Áno, tá cesta bola azda trochu zdĺhavá. Výsledky prichádzali aj keď pomaličky, ale postupne to išlo hore. No a spomenutý rok 2004 bol pre mňa výnimočný. Dá sa povedať, že excelentný. Vyhrala som všetko, čo sa dalo. Svetový pohár, majstrovstvá Európy. Čerešničkou na torte sa stali olympijské hry, na ktorých sa mi podarilo získať najvyššiu métu, ktorú môže športovec dosiahnuť.“

Križovatka

„Elenke Kaliskej som veľmi vďačný, lebo to bola práve ona, ktorá si ma všimla a venovala mi veľmi veľa zo svojho času. Ústretovo a nezištne sa mi popri svojich tréningoch individuálne venovala štyri roky. Myslím, že práve ona mi dala ten ťažiskový základ, ktorý som potreboval pre svoj šport,“ spomenul pred piatimi rokmi pre Obranu Jakub Grigar, naša aktuálna vodnoslalomárska hviezda. Jakub totiž chodieval nielen na skupinové tréningy, kde bolo aj zo 20 školákov, no na vodu chodil už ako 9-ročný chlapec tiež mimo tré-

ningov. Práve vtedy sa ho ujala olympijská víťazka Elena Kaliská. „Videla som, že niekedy trénuje sám, tak som ho oslovila a trochu som sa mu začala venovať. Myslím si, že tým, ako bol ambiciózný, húževnatý a strašne chcel na sebe pracovať, jeho výkon napredoval – a preto je dnes naozaj dobrý.“

V každom prípade aj s prihladením na túto epizódu, keď Elena Kaliská vlni ukončila svoju obdivuhodnú športovú kariéru, jej fanúšikovia si kladli otázku, či sa nedá na trénerskú dráhu. „Áno, dalo by sa to povedať tak, že aj táto činnosť by pre mňa bola priechodná a zaujímavá. Moja cesta sa však rozdvajila. Nie je to iba tým, že vodáckych trénerov je aktuálne naozaj veľa. Napokon, k odovzdávaniu skúseností sa môžem kedykoľvek vrátiť. Dala som však prednosť novej výzve. Do pozície vedenia VŠC Dukla nastúpil nový riaditeľ, ktorý to nebude mať jednoduché. Jeho úspech bude závisieť aj od toho, akými

sa obklopí ľuďmi, aký tím ho bude podporovať. To, že som v ňom dostala dôveru aj ja, ma teší. Verím, že naša Dukla s Matejom Tóthom ako riaditeľom VŠC urobí opäť poriadny záber dopredu.“

Úspech je v tebe

Úspešná reprezentantka Elena Kaliská, okrem všetkého iného aj nositeľka vyznamenania Rad Ľudovíta Štúra I. triedy či víťazka ankety Športovec roka, si rada pozrie zaujímavý film, prečíta dobrú knihu a zasmee sa s kamarátmi. Hoci jej šport si vyžadoval tvrdú sebadisciplínu a neraz i odriekanie, vôbec to tak nevníma. Bol zároveň jej najväčšou láskou. Niečo podobné očakáva aj od dnešných reprezentantov: „Športovci musia predovšetkým pracovať sami na sebe – a nie hľadať všelikde inde rôzne cestičky či výhovorky. Budúci úspech je totiž hlavne v nich.“

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement a archív VŠC Dukla

Policať sa pripravujú

Prípravu na pôsobenie v operácii EUNAVFOR MED Irini na palube fregaty nemeckých námorných síl v Stredozemnom mori absolvovalo jedenásť príslušníkov Vojenskej polície najskôr vo výcvikových zariadeniach VP a Centra výcviku Lešť. Potom nastúpili na osemtyždňový výcvik v zariadeniach nemeckého námorníctva. Do operácie budú nasadení od marca do júna. Zásahová skupina fregaty Mecklenburg-Vorpommern bude vykonávať bezpečnostné prehliadky po vysadení z vrtuľníka alebo zo zásahových člnov.

Iceman preveril odolnosť

Príslušníci rotý bojovej podpory 22. mechanizovaného práporu absolvovali v priestoroch PC Biela Hora intenzívny 96-hodinový výcvik v zimnom období. Cvičenie Iceman preverilo schopnosť jednotky pôsobiť v náročných klimatických podmienkach. Rota absolvovala peší presun s prípravou na vedenie defenzívnej operácie na ochranu zvrchovanosti a celistvosti hraníc a obranu kritickej infraštruktúry. Pri plnení špecifických úloh sa musela vyrovnávať s extrémne nízkymi teplotami. Vyvrcholením bol 27-kilometrový peší presun zakončený streleckou prípravou.

Cyprus rozbehal Slovensko

Vo februári sa slovenskí vojaci v misii UNFICYP na Cypre zapojili do podujatia Rozbeháme Slovensko, ktorého cieľom je podpora charitatívnych organizácií. Za tri dni 72 mužov a žien nabehalo 1 721 km. Týmto výsledkom sa tím SLOVCON Cyprus pod vedením npor. Romana Ivora presadil v konkurencii 84 družstiev a obsadil tretie miesto. V kategórii jednotlivcov bodoval rotmajster Maroš Vitko, ktorý odbehol 100 km, čím sa prebojoval na druhé miesto zo 730 účastníkov. Všetci zúčastnení podporili dobrú vec nielen osobnými výkonmi, ale aj dobrovoľným finančným príspevkom.

■ Veliteľstvo Vzdušných síl OS SR 1. a 2. februára navštívil veliteľ Vzdušných síl Armády Českej republiky generálmajor Petr Mikulěnka. Na pôde 81. krídla Sliač ho privítal zástupca veliteľa vzdušných síl brigádny generál Ladislav Dohun. Cieľom stretnutia bolo rokovanie o možnostiach podpory udržania podmienok a čiastočného výcviku radarových riadiacich bojového použitia Vzdušných síl OS SR v spolupráci s jednotkami Vzdušných síl AČR vo vzdušnom priestore SR.

■ V dňoch 2. – 3. februára sa online formou uskutočnila Medzinárodná konferencia hlavných vojenských kaplánov (IMCCC) s témou Náboženská sloboda v mieri i vo vojne. Zapojilo sa do nej vyše sto účastníkov zo 40 krajín sveta. Generálneho duchovného OS a OZ SR plk. Viktora Saba zastúpil duchovný kpt. Dávid Vargaeštok.

■ Slávnostným nástupom sa 103. prápor radiačnej, chemickej a biologickej ochrany v Rožňave 31. januára rozlúčil so Štefanom Bovom. Pôsoobil ako náčelník základne i veliteľ brigády RCHBO a po odchode do civilu ako medzinárodne uznávaný odborník v oblasti mobilnej identifikácie chemických látok, biologických prostriedkov a rádionuklidov v 103. prápore RCHBO Rožňava. V mene náčelníka Generálneho štábu OS SR sa s ním rozlúčil náčelník RCHBO plukovník Oliver Toderiška a odovzdal mu zlatý chemický preukazník CHP -71. Veliteľ Pozemných síl OS SR generálmajor Ivan Pach udelil Štefanovi Bovovi pamätnú medailu.

■ 57. samostatný oddiel síl pre špeciálne operácie bude 28. marca – 1. apríla vyberať nových príslušníkov z radov profesionálnych vojakov pre odbornosti INFOOPS, CIMIC, PSYOPS. Podrobnosti nájdete na internete.

■ Kurz vojenských kaplánov NATO Chaplain Operations Course v NATO School Oberammergau v Nemecku absolvovalo 23 kaplánov z desiatich krajín. Slovensko zastupoval riaditeľ Úradu ekumenickej pastoračnej služby OS SR mjr. Vladimír Varga.

■ V priestoroch Vojenskej polície Trenčín sa uskutočnila pracovná porada riaditeľa Vojenskej polície s hlavnými funkcionármi. Vyhodnotili na nej plnenie úloh a bezpečnostnú situáciu v rezorte obrany za rok 2021. Riaditeľ Vojenskej polície plk. Valentin Cebo odovzdal oddeleniu policajného výkonu Martin putovný pohár pre najlepšie oddelenie policajného výkonu VP.

■ Príslušníci 103. práporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany sa pri príležitosti 77. výročia oslobodenia mesta Rožňava spolupodieľali na pietnom akte a spomienke na zosnulých vojakov, ktorí položili životy za mier a slobodu.

■ Misiu UNFICYP na Cypre navštívila zástupkyňa vojenského poradcu generálneho tajomníka OSN generálmajorka Maureen O'Brienová. Do priestorov Sektora 4 zavítala v spoločnosti hlavnej vojenskej veliteľky UNFICYP generálmajorky Ingrid Margrethe Gjerdeovej. Sprevádzali ich veliteľ slovenského kontingentu podplukovník Róbert Plávka, zástupca veliteľa SLOVCON major Martin Novotný a náčelník osobného oddelenia veliteľa nadporučík Roman Ivor.

■ V odbore krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vlkanová – Hronsek sa konala zdokonaľovacia príprava kriminalistických technikov Vojenskej polície. Cieľom bolo preskúšanie kriminalistických technikov oddelenia policajného výkonu z vyhľadávania, zaisťovania, dokumentovania a balenia kriminalistických stôp.

Neobyčajná prísaha v Martine

Slávnostnou prísahou v priestoroch martinskej Základne výcviku a mobilizačného doplňovania ukončilo 25. februára sedemtýždňový základný vojenský výcvik 463 čakateľov a kadetov, z toho 84 žien. Ide o najvyšší počet nováčikov skladajúcich prísahu v jeden deň od existencie profesionálnych Ozbrojených síl SR.

Minister Jaroslav Naď sa k absolventom prihovril s vďakou za odhodlanie slúžiť vlasti aj počas najhoršej bezpečnostnej situácie, akej čelí Európa za takmer 30 rokov. „Za existenciu samostatnej, slobodnej a demokratickej Slovenskej republiky sme neboli svedkami takej veľkej a bezprecedentnej bezpečnostnej hrozby, akú zažívame v týchto chvíľach. Neďaleko za našimi hranicami je vojna – u našich bratov, priateľov, susedov, Slovanov,“ uviedol.

„Vojačky a vojaci, všetci sme na vás hrdí, že ste si vybrali toto povolanie, špeciálne v týchto ťažkých chvíľach. Zároveň však veríme, že nebudete musieť položiť vaše životy za našu

vlasť. Vieme, že sa na vás všetci budeme v prípade potreby pozeráť ako na tú poslednú možnosť. My všetci sa na každého jedného z vás spoľiehame a ďakujeme,“ zdôraznil minister.

Po skončení základného výcviku čakatelia začali ďalší odborný výcvik podľa svojho zaradenia. Po jeho absolvovaní nastúpia do príslušných útvarov Ozbrojených síl SR. Kadeti budú pokračovať v dôstojníckom kurze pre absolventov vysokých škôl. Po jeho úspešnom skončení budú zaradení do útvarov, kde budú pôsobiť ako dôstojníci.

Foto: Ivan Kelement

52. výsadkový prápor Trebišov

Na základe reorganizácie vojenských útvarov a zariadení Ozbrojených síl Slovenskej republiky v roku 2021 vnútornou organizačnou zmenou 23. motorizovaného práporu Trebišov vznikol 1. septembra 2021 52. výsadkový prápor Trebišov (52. vpr). Súčasne bol začlenený do priamej podriadenosti veliteľstva Síl pre špeciálne operácie OS SR.

Hlavným poslaním 52. vpr Trebišov je byť pripravený podieľať sa na obrane územia Slovenskej republiky. Zúčastňovať na plnení úloh pri udržiavaní verejného poriadku, bezpečnosti, zvrchovanosti a územnej celistvosti a nedotknuteľnosti hraníc. V rámci asistencie orgánom štátnej správy, samosprávy a obyvateľom poskytovať všestrannú pomoc pri ohrození života a zdravia počas krízových situácií a pri odstraňovaní následkov živelných katastrof. Podieľať sa na operáciách mimo územia Slovenskej republiky.

Popis znaku:

V gotickom štíte so striebornou (bielou) bordúrou v čiernom poli je umiestnený strieborný (biely) rozostrený padák so striebornými (bielymi) šnúrami a na kopule padáka sú šnúry v čiernej farbe. V strede padáka je umiestnená zlatá (žltá) hlava líšky, na ktorej sú vnútorné časti uší a očí s obrysami nosovej časti v čiernej farbe. Líška symbolizuje pokračovanie tradície po zaniknutom 23. motorizovanom prápore. Na spodnej časti padáka sú symetricky umiestnené dva výsadkárske nože v striebornej (bielej) farbe.

V hlave znaku je v čiernom poli veľkými písmenami striebornej (bielej) farby v dvoch riadkoch umiestnený názov, v hornom riadku 52. VÝSADKOVÝ PRÁPOR a pod ním miesto dislokácie TREBIŠOV.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojenský historický ústav

Tretia dobrovoľnícka výprava

Posledná, čiže tretia (letná), výprava slovenských dobrovoľníkov v meruôsmych rokoch sa oficiálne datuje od 10. júna do 21. novembra 1849. Mala však o čosi širší časový kontext a súvisela s udalosťami, ktoré sa udiali už na jar 1849.

Dagerotypia členov slovenskej deputácie, ktorá 22. marca 1849 v Olomouci odovzdala panovníkovi Františkovi Jozefovi prosbopis s požiadavkou územno-politicky vyčleniť Slovensko z Uhorska. Horný rad zľava: Adam Kardoš, Samo Chalupka, Daniel Lichard, Michal M. Hodža, Ľudovít Štúr, Jozef M. Hurban, Jaroslav Bórik; dolný rad zľava: Michal Rarus, Juraj Holček, Andrej Radlinský, Karol Kuzmány

Vydanie oktrojovanej (nútenej) ústavy 7. marca 1849, ktorá nastoľovala centralizmus a vyhlavala jednotu habsburskej ríše, znamenalo vlastne koniec samostatnosti Uhorska a zároveň definitívny rozchod Pešti s Viedňou. Sľuby Františka Jozefa I. zdanlivo zlepšili vyhliadky aspoň na čiastočné presadenie slovenských národnopolitických a štátoprávných snáh. Slovenská deputácia odovzdala 22. marca 1849 v Olomouci panovníkovi prosbopis s požiadavkou územno-politicky vyčleniť Slovensko z Uhorska a ako samostatnú korunnú krajinu podriaďiť ho cisárovi.

Samostatné Uhorsko

Koncom marca uhorská vlastibraná (honvédska armáda) podnikla masívnu úspešnú ofenzívu a vytlačila cisárske vojsko vrátane slovenských dobrovoľníkov z Uhorska. Posilnenie vojensko-strategickej situácie využil uhorský snem zasadajúci v Debrecíne a 14. apríla 1849 detronizoval Habsburgovcov, vyhlásil úplnú samostatnosť Uhorska a Ľudovíta Kossutha vymenoval za guvernéra krajiny. Spravodlivé riešenie postavenia a práv nemaďarských náro-

dov však uhorská vláda naďalej ponechala stranou.

V tejto situácii sa slovenskí politickí predstavitelia opäť upriamili na cisára a viedenský dvor, od ktorých očakávali aspoň čiastočné presadenie sloven-

Major Henryk Lewartowski

ských národnopolitických a štátoprávných snáh. Jedným z prostriedkov na dosiahnutie týchto zámerov sa stalo budovanie nového dobrovoľníckeho vojska. Podľa Štúrových a Hurbánových predstáv sa mal postaviť zbor v počte 20 000 mužov, ktorý by už reprezentoval slovenské národné vojsko v pravom zmysle.

Neľahká politická situácia

Zámery slovenských predstaviteľov však narazili na viaceré ťažkosti. Citeľne sa prejavili na strane slovenského ľudu, ktorý stratil dôveru vo vládne sľuby a v úprimnosť viedenskej politiky. Išlo však aj o postoj cisárskeho dvora, ktorý sa čoraz viac prikláňal k myšlienke potlačiť uhorskú (maďarskú) revolúciu za pomoci ruskej intervencie, takže prestával mať záujem na podpore nemaďarských národov. Rokovania o rozšírení a nasadení zboru sa zámerne preťahovali až do druhej polovice júna 1849, keď už do Uhorska zo severu prichádzali intervenčné ruské vojská.

Pritom už v máji 1849 za veliteľa nového dobrovoľníckeho zboru na žiadosť slovenských dejateľov vymenovali cisárskeho majora poľského pôvodu Henryka Lewartowského, ktorý sympatizoval so Slováckmi a v zimnej výprave bol náčelníkom štábu brigády generála Götza, v ktorej bojovali aj slovenskí dobrovoľníci. Major Lewartowski od nástupu do funkcie začal v Skalici formovať zbor slovenských dobrovoľníkov. Veľkú iniciatívu a pomoc pri organizovaní vyvinuli predovšetkým Ján Francisci a Štefan Marko Daxner.

Do tábora dobrovoľníkov v Skalici sa sústredili najmä účastníci predchádzajúcich dvoch dobrovoľníckych výprav. K nim sa po náboře na západnom Slovensku pripojili aj ďalší Slováci. Zároveň sa tu uskutočnila aj reorganizácia zboru, ktorý sa skladal z jedného práporu so 6 stotinami a z jednej náhradnej stotiny.

Slovenskô národnô vojsko

Rámcovo sa teda vychádzalo z predchádzajúcej Úpravy pre slovenskô národnô vojsko, ktorú už v polovici apríla 1849 za druhej výpravy vypracoval kapitán Ján Francisci a predložil generálovi Šimuničovi spolu s návrhom povelov

Rozpustenie slovenského dobrovoľníckeho zboru 21. novembra 1849 v Bratislave

v slovenskom jazyku. Aspoň zopár ustanovení z tohto významného a unikátneho dokumentu stojí za to odčitovať:

„Každý broj (prápor) zaleži zo štyroch stotín, každá stotina (rota) zo štyroch ťahou (čiat).

Jeden celý broj kommandiruje kapitaň broju alebo brojovník; stotinu kommandiruje kapitaň alebo veliteľ stotiny, a ťah jeden oficir (dôstojník) alebo strážovník (strážmajster).

Velitelia brojou a stotín, ako aj všetci dôstojníci a poddôstojníci majú z ohľadu disciplíny tie istie práva ako pri radovom vojsku, vyjmúc telesní trestu s palicou, ktorý jedine vojenský súd všetkie väčšie priestupky súdiaci nasúdiť môže.

Jeden ťah teda tvorí najmenšiu taktickú telo a ostáva aj potom, keď sa stotina spolu zostaví, bez ohľadu na počet článkou (družstiev) osobitným celkom. Veliteľ ťahu nema právo pokutu prisúdiť, on je veliteľovi stotiny v každom ohľade podriadený, je mu z ohľadu vyplnenia rozkazov, udržania poriadku a vycvičenia chlapstva zodpovedný.

Všetky oznamy, ohlasy, prosby a ponosy musia sa stupnovate ako pri radovom vojsku od veliteľov ťahu započnúť k vyššiemu veliteľstvu vykonávať.

Ponevadž času niet, aby sa dobrovoľníctvo zaroven vojsku radovému v pohyboch vojenských dokonale vycvičilo; tedy aspon v nasledujúcom zachodení zo zbraňou a nevyhnutedne potrebných pohyboch zdokonáliť sa musí. Toto ale cvičenia horlive a so zápalom vykonať treba; ináčej by dobrovoľníctvo k službe vojenskej spôsobilô byť nemohlo.

Celú teda silu vynaložiť musíme na to, aby sme v cvičbe vojenskej tu spôsobilosť dosiahli, ktorá nám vážnosť, česť a slávu vydobýť môže.“

Dobrovoľnícky zbor dostal zástavu s rakúskym štátnym znakom a stužkami slovenských farieb a jeho príslušníci nosili aj svojský druh rovnošaty so slovenskou kokardou. Dobrovoľníci poberali žold a boli už oveľa lepšie a jednotnejšie vyzbrojení než pri predchádzajúcich výpravách. V zbore sa velilo po slovensky.

Nevďačná úloha

Ešte pred bojovým nasadením dostal slovenský zbor nepopulárnu úlohu. Podľa rozkazu musel zasiahnuť proti rebelujúcim roľníkom na panstvách grófa Pálffyho na Záhorí. V pozadí tohto nariadenia, ktoré u veliteľov slovenských dobrovoľníkov vyvolalo znechutenie, sa skrývali praktiky mocenských orgánov, snažiacich sa aj týmto spôsobom naštříť dôveru ľudu k dobrovoľníkom a k predstaviteľom slovenského národného hnutia.

Slovenskí dobrovoľníci – dôstojník a vojak

Zo Skalice sa dobrovoľnícky zbor premiestnil do Holíča, odtiaľ do Stupavy a ďalej do Rače. Až 11. augusta 1849 sa pod Lewartowského velením pohol z Bratislavy cez Trnavu na Topoľčany, Oslany a Žarnovicu k banským mestám. Časť zboru postupovala cez Nitru, Zlaté Moravce a Novú Baňu. Istý čas sa zbor zdržiaval v okolí Kremnice, Prievidze, Banskej Bystrice, Svätého Kríža (dnes Žiaru) nad Hronom až po Banskú Štiavnicu a Turčiansky Svätý Martin.

Na strednom Slovensku major Lewartowski z ďalších dobrovoľníkov a z lip-tovskej slovenskej národnej gardy zriadil aj druhý prápor. Každá stotina mala 4 čaty. Čata tvorila v špecifickej situácii zboru najmenší taktický celok, ku ktorému sa pričleňovali podľa potreby aj menej vycvičení príslušníci domobrany.

Organizačné prípravy bojovej činnosti zboru prebiehali zdĺhavo a dobrovoľníci už do väčších bojových akcií nezasiahli. Plnili predovšetkým pacifikačné úlohy, zaisťovali bezpečnosť pred početnými gerilami z radov honvédov bojujúcich partizánskym spôsobom. Ďalej kryli tylo rakúskych a ruských vojsk. V niektorých prípadoch striedali ruské posádky; napríklad v oblasti banských miest, kde sa v septembri 1849 veliteľom posádky vo Zvolene a hlavným veliteľom domobrany v jeho okolí stal osvedčený dobrovoľnícky kapitán Samuel Štefanovič.

Po obsadení slovenských stolíc riadnym vojskom cisársky dvor a velenie armády nepovažovali prítomnosť dobrovoľníckeho zboru z vojenského hľadiska na Slovensku za potrebnú a nariadili jeho zrušenie.

Slávnostné rozpustenie slovenského zboru v počte 1 200 mužov sa uskutočnilo 21. novembra 1849 v Bratislave za prítomnosti viacerých vysokých armádných funkcionárov. Dôstojníkom i príslušníkom slovenského dobrovoľníckeho zboru vyslovili poďakovanie a ponúkli možnosť vstúpiť do cisárskej armády, ba vyskytla sa aj ponuka vytvoriť v rámci cisárskej armády Slovenský strelecký prápor. Velitelia dobrovoľníkov tieto ponuky však odmietli. Tým sa slovenské ozbrojené povstanie počas revolúcie 1848 – 1849 oficiálne skončilo.

Pôsobenie slovenských dobrovoľníkov na domacom území a národný program vypracovaný jeho vodcami mali mimoriadny historický význam pre smerovanie národnej politiky na celé ďalšie obdobie. Tradície povstania tvorili jeden z hlavných pilierov národno-emancipačných snáh až do rozpadu Rakúsko-Uhorska.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Triumf plus jedna v desiatke

Ak pred XXIV. Zimnými olympijskými hrami v Pekingu riaditeľ banskobystrickej Dukly pplk. Matej Tóth hovoril, že Dukla je v očakávaní olympijského kovu, Petra Vlhová túto nádej premenila v slalome na zlato. Samozrejme, rovnako nás potešili aj naši bronzoví hokejisti.

Zlatá Petra Vlhová

Petra vo svojej najsilnejšej disciplíne bola po prvom kole až na ôsmom mieste so stratou 0,72 sekundy na priebežnú líderku Nemku Duerrovú. Druhé kolo slalomu však zajazdila fantasticky a zvíťazila. V druhom kole obrovského slalomu výborne zabojovali aj bratia Žampovci a posunuli sa do druhej desiatky. V pretekoch poznačených snežením a zníženou viditeľnosťou z 87 pretekárov dokončilo prvé kolo len 57. Vďaka super výkonu v druhom kole sa Adam z 21. miesta posunul na 15. pozíciu a mladší Andreas z 23. na 16. Biatlonistka Paulína Fialková získala v stúhacích pretekoch aj vďaka trom čistým streleckým položkám výborné 10. miesto, v sprinte bola 14. Jej sestra Ivona bola v rýchlostných pretekoch 41., v stúhacích pretekoch svoje umiestnenie zlepšila o päť miest. Tandem sánkarov z VŠC Dukla Tomáš Vaverčák

a Matej Zmij skončil v súťaži dvojíc na konečnom 13. mieste. Sánkarka Katarína Šimoňáková bola 25.

V tímovej súťaži lyžiarov Slováci z Dukly v súboji o postup medzi elitnú osmičku narazili na Spojené štáty vedené hviezdou Mikaelou Shiffrinovou. Američania nad slovenským kvartetom v zložení Rebeka Jančová, Petra Hromcová, Adam Žampa a Andreas Žampa ako favoriti uspeli 3:1. Bod pre našich, ktorí skončili dvanásty, získal Adam Žampa v poslednom štvrtom súboji.

Z 15 športovcov Dukla Petra dosiahla na cenný kov jediná. Porovnajme, že na minulých ZOH v Pjongčangu v roku 2018 mala Dukla 19 pretekárov a biatlonistka Anastasia Kuzminová získala zlato a striebro. V prvej desiatke športovci spod Urpína obsadili ešte tri piate miesta. Biatlonistka Paulína Fialková vo vytrvalostných pretekoch, ženská štafeta biatlonistiek, ako aj Petra Vlhová v superkombinácii. Podobné to bolo v roku 2014 v Soči, kedy spomedzi desiatky z Dukly A. Kuzminová zvíťazila v rýchlostných pretekoch, v mix štafete boli biatlonisti na 5. mieste a Adam Žampa bol 5. v superkombinácii a 6. v zjazde. Celkove teda Peking je práve menším zastúpením našich športovcov v prvej desiatke malým „ústupom zo slávy“, ale – ako hovorí Matej Tóth – Dukla má mladé nádeje, ktoré zbierali cenné skúsenosti a o ktorých budeme v budúcnosti nepochybne počuť.

Text: Pavol Vitko
Foto: TASR, SITA

Adam Žampa

Paulína Fialková

Zlato nadovšetko

Hodnotenie vystúpenia športovcov VŠC Dukla Banská Bystrica nemôžem začať inak ako skvelým úspechom Petry Vlhovej. Zlatými písmenami sa zapísala do histórie slovenského a ar-

mádneho športu. Za svoje zlato v slalome si zaslúži absolutórium. Úplne chápem aj jej rozhodnutie nepokračovať v ďalších disciplínach v Pekingu. Emócie po takomto úspechu sú obrovské a bolo by veľmi ťažké koncentrovať sa a podať kvalitný výkon. Tento výsledok vyčnieva nad všetkými ostatnými, ale potešili ma aj ďalší športovci, ktorí sa na hry výborne pripravili. Hlavne Paulína Fialková, ktorej umiestnenie v top 10 je výborné. Potvrdila, že patrí do svetovej špičky. Fyzicky bola skvele pripravená aj jej sestra Ivona. Žiaľ, zradila ju strelba. Ostatným biatlonistom olympiáda nevyšla. Očakávali sme určite viac hlavne od mužov, ktorí sa nedokážu výraznejšie presadiť a sklamalí ma aj štafety. Tešíť nás môže aspoň fakt, že sú medzi nimi aj mladé nádeje, ktoré zbierali cenné skúsenosti, na ktorých môžu stavať v budúcnosti. To platí aj o ďalších mladých – sánkar Skupek, lyžiarka Jančová, to sú mená, o ktorých ešte budeme počuť. Vyzdvihol by som aj bratov Žampovcov, ktorí podali kvalitné výkony v pravý čas. Kúsok športového šťastia chýbal sánkarom, ktorým v súťaži štafiet ušiel výsledok v prvej desiatke v poslednej zákrute. Chcem poďakovať všetkým za reprezentáciu Slovenska a Dukly. Nie každému olympiáda vyšla, ale ja si cením každý výkon, lebo všetci pozitívne bojovali.

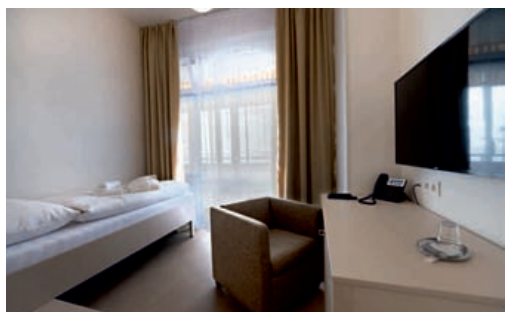
Text: pplk. Matej Tóth
Riaditeľ VŠC Dukla

ODDYCH POD ŠTÍTMÍ VYSOKÝCH TATIER S UBYTOVANÍM V MODERNÝCH IZBÁCH

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA

KLIMATICKÉ KÚPELE ***

Hotel Granit Nová Polianka už nie je vysokošpecializovaným ústavom, ako si ho mnohí pamätajú z minulosti. Dnes sú to moderné klimatické kúpele, kde môžete stráviť svoj pobyt priamo pod štítmí Vysokých Tatier.

Má 48 jednolôžkových izieb, čím dokáže zaručiť komfort a súkromie pre kúpeľných hostí či vojakov počas pobytov preventívnej rehabilitácie.

V prípade, že chcete pobyt v Novej Polianke stráviť s rodinou, disponuje i rodinnou izbou a pre náročnejších klientov aj apartmánom, kde nájdete i samostatnú kuchyňu či pracovňu.

K väčšine izieb prislúcha i balkón či priestranná terasa s nádhernými výhľadmi na okolitú prírodu a hory, čo ocenia azda všetci milovníci Vysokých Tatier.

Boli ste v Novej Polianke už v minulosti? Tak práve teraz je ten správny čas prísť opäť a objaviť čaro tohto miesta v novom šate. Zvonku sa môžu zdať úpravy minimálne, ale vnútri nájdete celkom vynovené priestory, moderne zariadený interiér, Lobby Bar, jedáleň s bohatou ponukou pokrmov, spoločné priestory, wellness a mnoho ďalšieho.

Pre hostí je pripravený altánok s ohniskom a, navyše, sa plánuje dobudovať i outdoorové ihrisko, ktoré bude slúžiť dospelým i deťom na hranie futbalu či volejbalu. Počas leta hotel ponúka pre hostí i bohatý program, aby sa nenudili malí ani veľkí návštevníci. V zime ide o obľúbené miesto pre lyžiarov a v prípade priaznivých podmienok je spustená okolo hotela i upravovaná bežkárska trasa.

Hotel Granit Nová Polianka je spomedzi hotelov siete GRANITHOTELS najnovší, klientov tu čakajú nielen moderne vybavené izby, ale i priateľský personál a naozaj pokojné prostredie.

Hotel Granit v Novej Polianke ponúka na výber i zdravotné procedúry, ktoré absolvujete pod dohľadom špecializovaného personálu. Procedúry slúžia nielen na prevenciu rôznych dýchacích ochorení, ale sú vhodné i na doliečenie stavov po ochorení Covid-19.

Hľadáte miesto so skvelou dostupnosťou? Neďaleko hotela sa nachádza zastávka tatranskej električky, s ktorou sa pohodlne dostanete napríklad k Štrbskému plesu, do Starého Smokovca i Popradu. A ak prídete na rekreáciu autom, pohodlne ho zaparkujete na parkovisku, ktoré je hneď pri hoteli.

Nová Polianka 12
059 83 Vysoké Tatry

+421 (0) 52 7841 111
recepacia.np@granithotels.sk

VIAC O HOTELOCH GRANIT NA WWW.GRANITHOTELS.SK

Začiatok najtemnejšej kapitoly

Pred osemdesiatimi rokmi, v marci 1942, z Popradu vypravili transport tisíc židovských dievčat. Začali sa deportácie slovenských Židov do nacistických koncentračných táborov.

Po kritických udalostiach, ktoré sa odohrali na jeseň 1938 v Mníchove, sa uberal vývoj Československa negatívnym smerom. Mníchovská dohoda, ktorú prijali vtedajšie mocnosti, znamenala zánik demokracie v stredoeurópskom priestore, prvá Československá republika sa stala zo dňa na deň minulosťou. Počas jej existencie zvädzali politický súboj rôzne politické strany, na Slovensku však mala najsilnejšiu pozíciu Hlinkova slovenská ľudová strana (HSĽS), známa svojimi autonomistickými požiadavkami a rovnako negatívnym postojom proti židovskej komunite. Iba pár dní po mníchovských udalostiach sa jej podarilo presadiť autonómiu do politickej praxe, pretože už 6. októbra 1938 vyhlásili autonómiu, postupne zakázali ostatné politické strany, položili základy režimu jednej politickej strany a nasmero-

vali vývoj Slovenska v ústrety nedemokratickému režimu.

Už slovenská autonómna vláda podnikla kroky, ktoré boli namierené proti židovskej komunite. Ani nie mesiac po vyhlásení autonómie a po prijatí podmienok Viedenskej arbitráže, ktorá znamenala stratu južného Slovenska, rozhodla o deportácii približne 7 500 Židov. Dotklo sa to predovšetkým nemanajetných Židov a bez štátneho občianstva. Okrem toho vychádzali v tom období mnohé články namierené voči Židom a začalo sa s prípravou protizhidských zákonov. Aktivizovali sa aj príslušníci Hlinkovej gardy (HG), ktorí na jednom z manifestačných zhromaždení v Rišňovciach otvorene vyjadrili svoje negatívne postoje voči Židom. Veliteľ HG Alexander Mach a neskorší minister vnútra vyhlásil: „So Židmi, ktorí majú zlato, šperky, bohatstvo, urobili všade

poriadok a urobíme ho s nimi aj my. Si-lou Slovenskej krajiny je práca a kto tu nepracuje, ten tu nebude ani jesť. Kto tu čo nakradol, to sa mu vezme! Toto je praktické riešenie celej židovskej otázky!“ Stalo sa to iba necelý mesiac pred vyhlásením slovenského štátu.

Vznik slovenského štátu 14. marca 1939 znamenal, že antisemitizmus, ktorý bol prítomný na Slovensku po stáročia, sa stal oficiálnou politikou novovytvoreného nedemokratického režimu. Prijímanie protizhidských opatrení na seba nenechalo dlho čakať, o mesiac prišlo k prijatiu prvého protizhidského zákona. Židia boli definovaní na základe vierovyznania, zakazovali a obmedzovali sa v ňom niektoré povolania (advokáti, notári a redaktori). Dobová tlač na prijatie zákona reagovala titulnou stranou „Máme židovský zákon“. Postupne sa pridávali ďalšie a ďalšie opatrenia,

ktoré ešte viac obmedzovali život židovskej komunity. Obmedzovali im základné ľudské a občianske práva a krok za krokom ich vyradili z verejného, hospodárskeho, športového, kultúrneho a spoločenského života. Vrchol protižidovských opatrení dosiahol slovenský štát 9. septembra 1941, keď prijal Vládne nariadenie č. 198/1941 o právnom postavení Židov známe ako Židovský kódex. Išlo o rasové zákony, ktoré prijal štát podľa vzoru nacistického Nemecka.

Prvá vlna transportov

K prijatiu Židovského kódexu došlo na jeseň 1941, v čase, keď sa predstavitelia slovenského štátu dohadovali s nacistickým Nemeckom na deportáciách židovského obyvateľstva. Počas priebehu rokovaní sa dokonca zástupcovia slovenského štátu dohodli nielen na transportoch Židov zo Slovenska, ale rovnako na tzv. deportačnom poplatku. Historik Ivan Kamenec vysvetľuje priebeh rokovaní: „V rámci rokovaní uzavrel Vojtech Tuka aj dohodu o tzv. kolonizačnom poplatku. Podľa nej musela slovenská vláda zaplatiť za každú deportovanú osobu Nemecku 500 ríšskych mariek – na hradenie „osídľovacích nákladov“. Dohoda, ktorá sa pre budúcnosť týkala aj deportovaných židov z územia slovenského štátu, bola jedným z najtrápnejších aktov ľudáckej vlády počas celej existencie. Všetky spomínané rokovania boli prísne dôverné. Úzky okruh ľudí na čele s V. Tukom tu rozohrával svoju vlastnú „politickú hru“. Treba podotknúť, že slovenský plán deportácií prebiehal na pozadí nacistického plánu „konečného riešenia židovskej otázky v Európe“, čo bolo kódové označenie pre fyzickú likvidáciu európskeho židovstva.

Prípravy na organizačné zabezpečenie deportácií prebiehali už od začiatku roka 1942. Ministerstvo vnútra začalo vyhotovovať súpisy Židov v priebehu februára 1942, na základe ktorých boli neskôr pripravené deportačné zoznamy. Od začiatku marca bolo založených päť koncentračných stredísk v Bratislave – Patrónke, Novákoch, Seredi, Žiline a Poprade. Úlohou koncentračných stredísk bolo, aby sa stali hlavnými miestami, cez ktoré mal slovenský štát v pláne organizovať transporty Židov zo Slovenska. Dokonca krátko pred odchodom prvého transportu mali naplánovaný presný čas a miesta odchodov.

Intenzívne prípravy plánovaných transportov a nehumánne podmienky dosvedčuje hlásenie veliteľa koncentračného strediska v Poprade Jozefa Petrika. Napísal v ňom: „Oznamujem, že som dnes bol v tunajších kasárňach pod Gerlachom a s p. plk. Noščakom, veliteľom posádky a kasárni prezrel ubytovacie miestnosti pre Židov v Po-

prade (ženy) k čomu Vám poznamenávam toto: Židia (ženy) koncentračného strediska v Poprade, budú ubytovaní v kasárňach pod Gerlachom v jednej budove, v ktorej tých najviac 1 500 osôb môže byť umiestnené, spávať budú na zemi pokrytej slamou (nie na posteloch).“ Práve toto miesto bolo pripravené na prvý transport, ktorý z neho odišiel 25. marca 1942. Išlo o transport s mladými židovskými ženami a dievčatami. Zároveň prebiehali prípravy aj v ďalších strediskách, z pracovného a koncentračného strediska v Seredi bol naplánovaný transport na 29. marca 1942. Nachádzali sa v ňom mladí židovskí muži a smeroval do Lublinskej oblasti. Ešte do konca marca odišlo zo slovenského územia prvých päť transportov. Informoval o tom tlačový orgán HG denník Gardista: „K tomu ešte možno dodať, že od 25. marca každý deň odchodí do pracovných táborov tisíc Židov. Dodnes takto odišlo asi 4 000 Židov. Tieto transporty odchodia

slamu sme sa položili. A na to nikdy nezabudnem, že prišiel gardista a zobral nám všetko, čo sme mali na sebe: náušnice, retiazky, hodinky a prstene. A povedal nám: Vy to už nebudete potrebovať! Ešte stále sme si mysleli, že je to sranda.“ Podobné spomienky si uchovala Helena Weinwurmová, ktorú deportovali z koncentračného strediska Bratislava – Patrónka. Sústredenie si pamätala takto: „Prišli k nám gardisti a povedali, že ja a moja staršia sestra, že nás berú na prácu. Ubytované sme boli na Patrónke, tam sme ležali len na slame a jedenie sme mali len na prežitie. To bolo 24. marca 1942 a 26. marca 1942 nás naložili do dobytčích vagónov, zamkli. Jeden kýbeľ na svoju potrebu a jeden kýbeľ vodu na napitie. A tak sme išli dva dni a dve noci, a vôbec sme nevedeli kam.“ Mladé ženy a dievčatá pocítili kruté podmienky koncentračných stredísk a krutosť gardistov na vlastnej koži, všetko sa to odohrávalo ešte priamo na sloven-

v najväčšom poriadku a bez ťažkostí.“ Zo začiatku štát deportoval mladých a práceschopných Židov, od apríla 1942 boli deportované celé rodiny aj s deťmi.

Išli sme ako kuriatka

V prvom transporte bola deportovaná Laura Špániková, ktorá opísala podmienky v koncentračnom stredisku v Poprade: „Normálne bola výzva všetky dievčatá, všetky slobodné, nastúpiť hotovo, nedalo sa nič robiť. My sme išli ako kuriatka, naložili nás do autobusu, rodičia zalamovali rukami, plakali, nič si nepomohli. A my mladí ľudia sme si mysleli, ideme na prácu, no čo to je, budeme pracovať. Odišli sme 25. marca 1942 s autobusom do Kysaku, z Kysaku sme presadli do vlaku a vlakom do Popradu. V Poprade nás vyložili do jedného domu, kde bola slama a na tú

skom území. Žiadna z nich netušila, kam transporty smerujú, mysleli si, že odchádzajú na prácu. V skutočnosti odchádzali do nacistických koncentračných a vyhladzovacích ako Auschwitz-Birkenau, Majdanek, Sobibor, Treblinka či Belzec. Prvá vlna transportov si vyžiadala 57 752 deportovaných Židov, z ktorých prežilo iba pár stoviek. Samotný štát informoval o tom, že sa mu podarilo deportovať až štyri pätiny Židov zo Slovenska. Prostredníctvom propagandy dokonca prezentoval, že väčšina Židov žije na východe v dobrých podmienkach, čo v skutočnosti nebola vôbec pravda, pretože väčšina z nich bola zavraždená v plynových komorách nacistických vyhladzovacích centier.

Text: Mgr. Matej Beránek, PhD.

SNM-MŽK – Múzeum holokaustu v Seredi

Foto: Slovenský národný archív

Ukrajinské ozbrojené sily po Euromajdane

V roku 2014 sa Ruskej federácii podarilo bez vážnejšieho odporu anektovať Krymský polostrov aj pre stav Ozbrojených síl Ukrajiny. V akej situácii je ukrajinská armáda dnes?

Index Global Firepower umiestňuje Ozbrojené sily Ukrajiny v roku 2022 do dvadsiatky najsilnejších armád sveta. Podobné miesto zaujali aj medzi rokmi 2010 až 2015. Môže tak vzniknúť dojem, že za ostatných osem rokov sa ukrajinská armáda veľmi nezmenila. Pozitívny vývoj je možné badať zo sociologických prieskumov. Zatiaľ čo v máji 2013 dôverovala ozbrojeným silám menej než polovica Ukrajincov, v roku 2021 to bolo až 72 percent z nich. Je teda nepochybné, že obyvateľstvo vníma výsledky ozbrojených síl kladne. Porovnateľný trend naznačuje aj najjednoduchší ukazovateľ vojenskej sily – rozpočet na obranu. Medzi rokmi 2014 a 2022 sa rozpočet ukrajinského ministerstva obrany v prepočte na eurá zvýšil asi 3,5-krát. Podľa schváleného rozpočtu na rok 2022 ministerstvo obrany plánuje využiť viac ako štyri miliardy eur, z toho takmer miliardu na modernizáciu.

Zmeny a rast

Premeny v oblasti ukrajinskej obrany vidíme v dôležitých legislatívnych, politicko-strategických či plánovacích dokumentoch, ktorých aktualizácia je dôsledkom vojenského konfliktu na východe krajiny. Prelomovým krokom bolo schválenie zákona o národnej bezpečnosti, ktorý ukotvil euroatlantické smerovanie Ukrajiny. S cieľom zabezpečiť fungovanie v pomeroch hybridnej vojny bola prijatá národná bezpečnostná stratégia i vojenská doktrína. Dôležitým dokumentom z roku 2016 je

strategický bulletin obrany, ktorý je cestovnou mapou pre obrannú reformu. Jeho minuloročná aktualizácia predstavila strategické ciele do roku 2025.

Okrem zmien na papieri došlo i k praktickým premenám ozbrojených síl. Počet príslušníkov narástol zo 165-tisíc v roku 2013 na takmer 250-tisíc v roku 2020. Vzniklo asi dvadsať nových bojových brigád, tiež i jednotky zabezpečenia. V roku 2016 vznikli sily pre špeciálne operácie ako samostatná časť ozbrojených síl. V tom istom roku sa od pozemných síl oddelili výsadkovo-útočné vojská, ktoré sú v stálej bojovej pohotovosti.

Transformácia prebehla i v organizácii a riadení: boli rozdelené právomoci velenia bojových operácií a velenia operácií v zázemí. Podľa vzoru krajín NATO sa prijala J-štruktúra v organizácii štábov. Vznikli viaceré nové veliteľstvá: spoločné veliteľstvo ozbrojených síl, veliteľstvo zdravotníckych síl, veliteľstvo spojovacích síl a kybernetickej bezpečnosti... Všetky tieto kroky ako i stanovené ciele ukazujú, že prinajmenšom z organizačného hľadiska sa Ozbrojené sily Ukrajiny čoraz viac ponášajú na armády členov NATO.

Výcvik a pripravenosť

V súvislosti s konfliktom na východe štátu sa výrazne zmenila aj príprava Ozbrojených síl Ukrajiny. Badateľne narástol počet cvičení pozemných síl. Na úrovni plukov, resp. brigád neprebehlo v roku 2013 ani jediný výcvik, na úrovni praporev iba

Približne 40 % požiadaviek ozbrojených síl dokážu zabezpečiť ukrajinskí výrobcovia sami, pričom v minulosti to bolo len asi 10 %. Za posledných osem rokov tiež vzrástol význam obranného priemyslu bez majetkovej účasti štátu.

sedem a na úrovni rôt dovedna 33. V covidovom roku 2020 sa realizovali štyri cvičenia brigád, viac než 200 cvičení praporov a viac ako 600 cvičení rôt. Počty cvičení strelby z tankov, BVP či z malých zbraní sa zvýšili viac ako šesťnásobne, počet cvičných jásd asi desaťnásobne. Aj výcvik vzdušných síl zaznamenal kvantitatívny nárast. V roku 2020 sa uskutočnilo asi trikrát viac nácvikov strelby na pozemný cieľ a asi päťkrát viac nácvikov bombardovania než v roku 2013. Súčasťou výcviku boli v roku 2019 po prvý raz i útočné operácie.

Podstatnou súčasťou prípravy na rozsiahlu vojnu je aj budovanie teritoriálnej obrany. V každej z oblastí Ukrajiny sa vytvárajú bojové útvary, ktoré by mali v prípade vojny brániť objekty kritickej infraštruktúry alebo vojenskej dôležitosti, prípadne hranice mimo oblastí priameho vojenského konfliktu. V súvislosti s viacerými reformami momentálne prebieha dynamický proces jej výstavby. Odhady o počtoch príslušníkov sa už dnes pohybujú na úrovni desiatok až stoviek tisíc dobrovoľníkov, pričom každý mesiac pribúdajú nové jednotky.

Modernizácia a priemysel

V oblasti modernizácie prebiehajú od roku 2014 významné zmeny, ktoré sa pretavili i v premenách obranného priemyslu. Ozbrojené sily Ukrajiny sa až do začiatku konfliktu s Ruskom spoliehali takmer výhradne na techniku sovietskej proveniencie. Z toho vyplývala aj pomerne veľká závislosť od výrobcov dielcov z Ruskej federácie, odkiaľ v roku 2013 dovezli na Ukrajinu až 35 % komponentov pre vojenskú techniku. Dnes vyprodukuje domáci priemysel až 70 % potrebných súčiastok, a 30 % sa dováža predovšetkým zo západných krajín. Približne 40 % požiadaviek ozbrojených síl dokážu zabezpečiť ukrajinskí výrobcovia samostatne, pričom v minulosti to bolo len asi 10 %. Za posledných osem rokov tiež vzrástol význam obranného priemyslu bez majetkovej účasti štátu.

Aj vďaka vynachádzavosti a schopnosti inšpirovať sa sú pre potreby ozbrojených síl produkované moderné obrnené vozidlá na platforme 4x4, drony i systémy na ich likvidáciu. Technické zlepšenia sa týkajú tiež domácich obrnených transportérov BTR-4, ktoré dnes môže Ukrajina vyrábať takmer sebestačne, pričom v roku 2014 sa až polovica komponentov dovážala z Ruska. Ďalší rozvoj zaznamenala technika protitankovej obrany, aj vďaka priamym vojenským skúsenostiam. Okrem toho, že obstarali americké systémy Javelin, si ukrajinské ozbrojené sily objednávajú aj domáce modely Stugna-P a Korsar. Modernizuje sa raketové delostrelectvo (systém Víľcha na báze BM-30 Smerč) aj protiletadlová obrana.

Problémy a výzvy

Napriek pozitívnym tendenciám v rôznych oblastiach sa Ukrajina nemôže vyhnúť typickým problémom postsocialistických štátov. Nezanedbateľné investície do obrany vytvárajú priestor pre rozsiahlu korupciu. Mnohí manažéri nemajú dostatočné skúsenosti či morálny kredit na vykonávanie svojich funkcií, čo

vedie k mrhaniu finančnými prostriedkami a ich využívaniu na osobné účely. Problémy sa týkajú aj investičnej výstavby, čím trpia predovšetkým obyčajní príslušníci ozbrojených síl. Vďaka iniciatíve viacerých nezávislých organizácií sa však prinajmenšom darí o mnohých priestupkoch informovať spoločnosť a príslušné orgány.

Evidentnou výzvou je aj finančné ohodnotenie vojakov. Nástupný plat sa pohybuje okolo 300 eur, vojaci slúžiaci na východnom fronte sú ocenení asi o polovicu vyššou mzdou. Dôstojníci v hodnosti poručíka majú plat asi 400 eur. Nedostatočné sú i príplatky za dĺžku služby, ktoré sa pohybujú len v desiatkach eur ku koncu kariéry. Zárobky vojakov sú síce porovnateľné s platmi priemerných Ukrajincov, ale ani zďaleka sa nepribližujú k štandardom NATO.

Prítomnosť a budúcnosť

Ukrajinský politik Symon Petľura povedal: „V boji rastie sila“. Toto tvrdenie určite platí pre vývoj Ozbrojených síl Ukrajiny od roku 2014. Konflikt s Ruskom znamenal nielen priestor na stmelenie ukrajinského politického národa, ale bezpochyby i príležitosť na vybudovanie životaschopnej armády. Je v našom záujme, aby bol náš východný sused stabilným štátom, k čomu nesporne prispievajú i moderné ozbrojené sily.

Text: Maroš Cuník
Analytický útvar MO SR

Všemocná VPN

Často sa stretám s vecami, ktoré nechápem. No asi najmenej pochopiteľná pre mňa v poslednom čase bola reklama, ktorá tvrdila, že VPN chráni pred hackermi.

Podme si povedať, ako to je v skutočnosti.

Bežný používateľ internetu sedí doma/v kaviarni/na chalupe a vo voľných chvíľach opravuje články na Wikipédii (ktorá mala nedávno 21 rokov). Nech je však pripojený akokoľvek, jeho ISP (Internet Service Provider – teda poskytovateľ internetu) ho chráni. Lebo nemá na výber. Sú výnimky, keď si používateľ pripláca, aby chránený nebol, ale to je iný príbeh (napríklad takto to mám ja). Prečo nemá ISP na výber? Pre technické obmedzenia. Každý ISP má k dispozícii len obmedzené množstvo IP adries. Napríklad dvetisíc. Ak by každému používateľovi jednu dal, čoskoro by používatelia museli čakať, kým sa niektorá adresa IP (Internet Protocol – základný komunikačný protokol Internetu) uvoľní. No niekto múdry (podľa Wikipédie John Mayes) vymyslel NAT (Network Address Translation – preklad sieťovej adresy). To znamená, že jednu IP adresu môže využiť až 65 000 používateľov. Takže sa potom prideliť prístup k internetu oveľa ľahšie. Nevýhodou však je, že NAT robí akúsi jednosmernú bránu. Funguje smerom von, smerom dnu nie. To znamená, že nič zlé sa samo od seba nedostane dnu – k vám.

A teraz príde na rad VPN (Virtual Private Network – virtuálna privátna sieť). VPN je v podstate ďalšie pripojenie do

internetu. Také, za ktoré si platíte. Jeho výhodou je, že vytvára akýsi bezpečný tunel medzi dvomi bodmi. Do tohto tunela nikto okrem príjemcu a odosielateľa nevidí. A to je celé. Všetko ostatné sú nevýhody. Pretože sa informácie musia šifrovať a dešifrovať, internet cez VPN má vyššiu odozvu. Keďže nejde priamo cez ISP, ale ešte cez ďalšiu inštitúciu, nemusí mať ochranu NAT. Niekedy má. Ale niekedy nie. To znamená, že riziko, že sa k používateľovi dostane niečo zlé samo od seba, je výrazne vyššie.

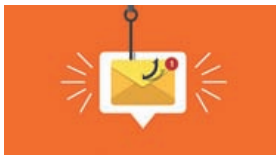
Treba si uvedomiť, že bodu/používateľovi/firme na druhej strane umožňujeme voľný prístup k svojmu počítaču. Ak je jeho zabezpečenie laxné (napríklad má heslo do počítača "mrkva"), alebo má pustené služby vzdialeného prístupu, ktoré majú chyby, je váš počítač a vaše údaje/fotky z dovolenky/daňové priznania/e-maily prístupné ľuďom, o ktorých nič neviete.

V najlepšom prípade bude váš počítač ťažiť DOGEcoiny. V najhoršom si útočník vypýta výpalné za to, že sa vám tie fotky z dovolenky zase sprístupnia...

Text: mjr. v zál. Peter Garaj
Senior System Engineer

IB News

• Dostali ste e-mail od ministra?

Neznámi, zjavne zahraniční páchatelia rozposielajú e-mailové správy v mene šéfa rezortu obrany Jaroslava Naďa. Informoval o tom samotný minister na svojom facebookovom profile. Upozornil, aby ľudia neotvárali e-maily tváriace sa ako preposlaná správa od používateľa identifikujúceho sa ako „Jaroslav Naď“. Všeobecne neradno klikať na neznáme prílohy v e-mailoch od ľudí, ktorých nepoznáme, prípadne ani od ľudí, ktorí sú nám síce povedomí, no nikdy ste s nimi neboli v kontakte a ani sme od nich žiadnu správu s prílohou nečakali.

• Ktoré chatovacie aplikácie sú bezpečné?

Na trhu je niekoľko veľkých chatovacích aplikácií a každá z nich pristupuje k bezpečnosti a spracovaniu dát iným spôsobom. Voči úradom sú najviac otvorené služby WhatsApp, Apple iMessage a Line, ktoré v prípade vyžiadania dokážu úradom poskytnúť

aj obmedzený prístup k správam používateľov. Najstriktnejšie sú v tom aplikácie Signal a Telegram, ktoré neposkytujú žiadny obsah správ. Dá sa predpokladať, že situácia s najpoužívanejším Facebook Messengerom by mohla byť podobná tej s WhatsApp.

• Ransomvérový gang sa nabúral do kritickej infraštruktúry USA

Federálny úrad pre vyšetrovanie FBI odhalil, že ransomvérový gang Cuba napadol siete najmenej 49 organizácií zo sektorov kritickej infraštruktúry Spojených štátov vrátane finančného, vládneho, zdravotníckeho, výrobného či informačno-technologického sektora. Ransomvérová skupina zarobila viac ako 40 miliónov dolárov, odkedy začala útočiť na americké spoločnosti. FBI nepodporuje platby výkupného a neodporúča ich ani cieľovým skupinám, pretože neexistuje záruka, že zaplatením sa zabráni úniku údajov alebo budúcim útokom.

Text: kolektív Sektora informačnej bezpečnosti ZaSKIS

MILITARY ENGLISH

NATO TO THE EAST

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: NATO

Enhanced Forward Presence (eFP) is a NATO concept agreed at the 2016 Summit of the Alliance in Warsaw to enhance the security of its eastern **flank** Allies by deploying four multinational battalion-size **battlegroups** to Estonia, Latvia, Lithuania and Poland. The idea behind the concept was to improve situational **awareness** and to strengthen military **deterrence**, demonstrating solidarity, determination and ability to defend NATO's territory in the **wake** of Russia's invasion of Crimea.

The eFP battlegroups signal to the world that any aggression towards the Baltic States and Poland will be met with a collective response, thereby leaving little doubt that deterrence by punishment is the main strategy behind eFP according to NATO (see Noll, Bojang & Rietjens, 2020).

Fully deployed by July 2017 the eFP battalion-size battlegroups are robust, multinational, combat-ready forces provided by **framework** nations and other contributing Allies on a voluntary, fully sustainable and **rotational basis**. The four battlegroups under NATO command through the Multinational Corps Northeast Headquarters in Szczecin, Poland, operate **in concert** with national home defense forces and are present at all times in the host countries.

Canada is the framework nation for the battalion-size NATO battlegroup deployed to Latvia, with Albania, Czech Republic, Italy, Montenegro, Poland, Slovakia, Slovenia, and Spain as contributing nations. The Canadian-led battlegroup in Latvia at Camp Ādaži consists of approximately 1.512 soldiers, as well as military equipment, including tanks and armored fighting vehicles. The presence of the battlegroup is sending an unmistakable signal about the **unwavering** resolve of NATO members to consider an attack on one Ally as an attack on the whole Alliance of 30 members. The eFP demonstrates the Alliance's solidarity, determination, and ability to act immediately in response to any aggression. It has also strengthened the Alliance politically by fostering bilateral ties between Allies and better understanding of hybrid actions used against NATO troops since their first deployments.

All NATO measures are and will remain defensive, proportionate and consistent with international commitments. The Alliance will maintain the transparency that has characterized forward presence since its **inception**. However,

more needs to be done to counter the new threats and challenges that are constantly emerging, **the case in point** being the recent events in Ukraine and the challenges Russia presents to the foundations of European security. Published in late 2020, a new strategic report called NATO 2030 acknowledged that in the recent past, its military response had been undermined by political hesitancy. In future, it envisaged more flexibility for member nations, for instance by allowing those who wanted to send forces to be able to do so in a "coalition of the willing".

QUESTIONS:

1. Kedy a prečo sa zrodil koncept posilnenej predsunutej prítomnosti?
2. Ktoré členské krajiny NATO vyslali svoje jednotky do eFP v Lotyšsku a na akom základe?
3. Aký je hlavný odkaz eFP potencionálnemu agresorovi?

GLOSSARY

- **flank** /flæŋk/ – bok, krídlo;
- **battlegroups** /'bætəlgrups/ – bojové skupiny;
- **awareness** /ə'wærnəs/ – povedomie;
- **deterrence** /di'tɜːrəns/ – odstrašenie;
- **wake** /weɪk/ – (pren.) v dozvuchoch;
- **framework** /'freɪm,wɜːrk/ – nosný, ústredný;
- **rotational basis** /rəʊ'teɪʃənəl 'beɪsəs/ – rotačný princíp;
- **in concert** /ɪn 'kɑːnsɜːrt/ – zosúladene;
- **unwavering** /ən'weɪvərɪŋ/ – neochvejný, neotrasiteľný;
- **inception** /ɪn'sepʃən/ – zrodenie, vznik;
- **the case in point** /ðə keɪs ɪn pɔɪnt/ – vypuklý (flagrantný) príklad.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Môže sa naša obec uchádzať o dotáciu Ministerstva obrany SR a čo pre to musí urobiť?

Ministerstvo obrany SR vypísalo výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie v roku 2022. Na zmysluplné projekty vyčlenilo celkovo 500 000 eur. Po novom sa môžu o dotáciu okrem občianskych združení, nadácií, záujmových združení, neinvestičných fondov a neziskových organizácií uchádzať aj mestá a obce. Termín predkladania žiadostí o poskytnutie dotácie je najneskôr do 31. marca 2022.

Cieľom dotačnej schémy rezortu je podporiť prácu mimovládneho sektora, akademickej obce i územnej samosprávy a využiť ich odborné poznatky, expertízy a skúsenosti pri

zvyšovaní informovanosti verejnosti o prioritách Ministerstva obrany SR a Ozbrojených síl SR, ale aj aktívne podporovať verejnú diskusiu na témy, ktoré sa týkajú bezpečnosti a obrany štátu.

Rezort obrany podporí v zmysle zákona vzdelávacie aktivity, športové podujatia, branno-športové podujatia, kultúrne podujatia alebo spoločenské podujatia, zamerané na podporu výchovy občanov Slovenskej republiky k vlastenectvu, informovanie verejnosti o Severoatlantickej aliancii a Európskej únii, prípravu občanov na obranu SR, prezentáciu Ozbrojených síl SR, podporu kultúrnych, duchovných a sociálnych potrieb profesionálnych vojakov, vojakov v zálohe a vojnových veteránov, podporu starostlivosti o športové talenty a podporu vrcholového športu a výkonnostného športu.

Dotáciu môžu získať aj projekty zamerané na podporu personálneho dopĺňovania OS SR, ochranu a rozvoj historického a kultúrneho dedičstva so zameraním na vojenské dejiny či na úhradu nákladov súvisiacich s účasťou na aktivitách organizovaných medzinárodnými organizáciami so zameraním na ozbrojené sily.

Medzi prioritné oblasti na rok 2022 patrí napríklad zvyšovanie pripravenosti obyvateľstva na obranu štátu a rozvoj moderného vlastenectva, profesionálni vojaci očami verejnosti, ženy v obrane, zlepšovanie starostlivosti o vojnových veteránov, uchovávanie pamiatky bojovníkov za slobodu a demokraciu, starostlivosť o pamiatky vojenskej minulosti SR, budovanie odolnosti proti hybridným hrozbám, podpora eliminácie nenávisťných prejavov a intolerancie, klimatické zmeny s vplyvom na obranu – následky na fungovanie OS SR, ale tiež predsedníctvo SR vo V4, Slovensko ako súčasť kolektívnej obrany NATO, budúcnosť NATO a EÚ a ďalšie.

Žiadatelia môžu otázky súvisiace s výzvou a postupom predkladania žiadostí o dotáciu adresovať na emailovú adresu: dotacie@mod.gov.sk. Podrobné informácie o Výzve na rok 2022 sú zverejnené na webovom sídle MO SR: <https://www.mosr.sk/20263-sk/ziadosti-o-dotacie/>.

Foto: Ivan Kelement

Pek(eli)ne po slovensky

Kedy VEĽKÉ a kedy malé?

Písaniu veľkých písmen v slovenčine sa podrobne venuje celá kapitola v Pravidlách slovenského pravopisu (2000) na stranách 50 až 75. Predsa sa však v praxi stretávame s nejednotným písaním začiatkových písmen v niektorých druhoch pomenovaní. Túto rozkolísanosť neraz spôsobuje vplyv cudzích jazykov, ktoré častejšie uplatňujú veľké písmená alebo píšu v nadpisoch a názvoch každé plnovýznamové slovo s veľkým začiatkovým písmenom.

V spisovnej slovenčine sa s veľkým začiatkovým písmenom píšu predovšetkým vlastné mená, t. j. pomenovania jedinečných osôb, zvierat alebo neživých predmetov. Všeobecné pomenovania píšeme s malým začiatkovým písmenom.

S malým začiatkovým písmenom píšeme:

- názvy jednotlivých odborov, sekcií a iných organizačných jednotiek na ministerstvách a v iných úradoch a organizáciách (sekcia obrannej politiky, odbor krízového manažmentu, výcviku a kynológie, analytický útvar...)
- názvy povolání, funkcií a hodností (minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR). Pri viacslovných pomenovaniach, ktoré sú vlastnými menami, sa s veľkým začiatkovým písmenom píše prvé slovo názvu. Len ak sa súčasťou viacslovného vlastného mena stane iné vlastné meno, je veľké písmeno aj vnútri názvu (Organizácia Spojených národov, Ministerstvo

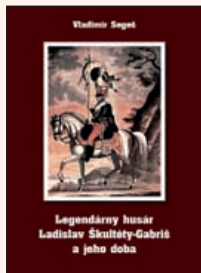

obranu Slovenskej republiky, Ozbrojené sily SR, Generálny štáb OS SR). Za vlastné meno sa pokladá len plný oficiálny názov, prípadne názov s presným určením sídla, miesta či rozsahu pôsobnosti. Ak v ďalšom kontexte použijeme namiesto plného názvu neúplný, skrátený, zástupný názov, píšeme ho s malým začiatkovým písmenom (ministerstvo obrany, generálny štáb, ozbrojené sily).

Osobitnou kapitolou sú názvy významných oficiálnych dokumentov, zmlúv a dohôd, ktoré v plnom znení píšeme s veľkým začiatkovým písmenom. Názvy iných dokumentov a rozličných správ, ktoré majú zvyčajne interný charakter a nemávajú širší dosah, nepokladajú sa za vlastné mená a píšu sa s malým začiatkovým písmenom.

(MK SR)

Legendárny husár Škultéty – Gabriš

Dňa 3. septembra 1825 v nemeckom týždenníku Iris, ktorý vychádzal v Pešti, významný publicista a etnograf Ján Čaplovič publikoval článok Scultety Ladislaus, Soldaten – Nestor (Ladislav Škultéty – najstarší vojak). Okrem iného sa v ňom píše: „Príklad, ktorý nemá obdobu! Či sa azda môže dáky vojak v armáde, ba dokonca vo všetkých armádach Európy, tešiť šťastiu z takého dlhého života?“ Príbeh o Ladislavovi Škultéty – Gabrišovi, rodákovi z Mojúna (1738 – 1831), prevzali aj ďalšie súdobé médiá. No potom bolo o ňom až do roku 1970 v podstate ticho. Až Ján Martiš o ňom vtedy vydal historický román Cisársky večný vojak. Postupne vyšli ďalšie diela, ale viaceré si niesli so sebou aj rôzne neoverené beletristické fikcie a nepresnosti. Aktuálna kniha vojenského historika Vladimíra Segeša, ktorá má názov Legendárny husár Ladislav Škultéty – Gabriš a jeho doba, je však naozaj tým, čím by mala byť literatúra faktu. O mužovi, ktorý od svojich dvanástich rokov, keď sa po smrti matky aj so svojím otcom Jurajom dostal do husárskeho pluku generála Jána Gilániho, prináša hodnoverné informácie. Gabrišov život však prezentuje na pozadí doby, teda najmä vojen a výprav, cisárov či generálov. Tých výprav bolo 22, cisári štyria a Škultéty – Gabriš im slúžil 81 rokov. Bojoval proti Turkom, vyznamenal sa pri dobytí Berlína v Sedemročnej vojne či pri obliehaní Belehradu. Bohato ilustrovanú takmer 250-stranovú knihu vydal vlni Vojenský historický ústav. (pv)

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXX. • č. 3/2022 • Redakčná uzávierka 28. 2. 2022 • Do výroby zadané 28. 2. 2022 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ MESIACA

Počet úmrtí amerických pilotov nestúpol

Internetom sa šíria zavádzajúce články, podľa ktorých došlo počas roka 2021 k veľkému nárastu úmrtí amerických pilotov. Ako dôkaz sa uvádza spomienková sekcia v časopise Air Line Pilots Association. Anonymní autori dávali nárast do súvislosti s očkovaním proti ochoreniu Covid-19. „Za 9 mesiacov roka 2021 vzrástli úmrtia pilotov oproti roku 2020 o 1 700 percent,“ hlásal titulok článku z webu Bada-telef. Príspevok na Facebooku zdieľali stovky používateľov. Článok uvádzal 109 zosnulých pilotov, pričom sa odvolával na odфотографovanú stránku, na ktorej vidno zoznam zosnulých amerických pilotov do septembra 2021. Stránka bola pôvodne publikovaná v časopise Air Line Pilot Association. Zavádzajúce tvrdenia sa objavili po tom, ako viaceré americké aerolinky nariadili svojim zamestnancom povinné očkovanie proti covidu. Asociácia Air Line Pilots Association (ALPA), ktorá zastupuje desiatky tisíc pilotov a viaceré letecké spoločnosti uviedla, že tieto tvrdenia sú nepresné. Podľa nej evidovali v rokoch 2019 a 2020 väčší počet úmrtí pilotov ako v roku 2021. Agentúra AFP už v minulosti viackrát vyvrátila klamstvá o údajných úmrtiach pilotov v súvislosti s očkovaním, napríklad že očkovaný pilot z Delta Air Lines zomrel počas letu.

(TASR)

Nedostali ste OBRANU?

Ozviť sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

kpt. Mgr. Vlasta Koval'ová
staršia kaplanka 20. práporu logistiky Prešov

Čítali ste báseň Stopy v piesku?

Opisuje kráčanie s Bohom, ktoré je zaznamenané v podobe stôp v piesku. V určitých okamihoch však vidieť iba jeden pár stôp. Boli to tie najťažšie chvíle človeka. Človek sa pýta: kde si bol Pane? Odpoveď je však zarážajúca: „To ťa vtedy moje ruky niesli“. Božie ruky nás niesli a nesú aj teraz, keď vstupujeme do pôstneho obdobia. Cirkevný rok aj ten občiansky akoby chceli poukázať na rôzne fázy nášho života. Sú dni, mesiace, roky plné radosti a pokoja, ako Vianoce a fašiangy. A potom, naopak, plné smútku a plaču, ako pôstne obdobie. Potrebujeme si preto deň čo deň pripomínať Božie zaslúbenie: „Nezanechám ťa, ani ťa neopustím“ (Židom 13,5).

Boh nás nenecháva osamotených, aj keď máme ten pocit. Skôr mi nechávame Boha. Preto čas pôstu, čas ticha a samoty, ale aj ten čas, keď sa cítime na dne, je časom vrátiť sa k Bohu. Vrátiť sa k tomu, ktorý je pripravený vziať nás na plecia a niesť. Nedovoľme zlému pokušiteľovi využiť zlé chvíle, aby nám nahovoril, že sme na nič, neschopní. Našu hodnotu nám predsa nedáva naše zlyhanie, smútok, ľudia okolo, ale Ten, ktorý nás stvoril – Boh. Boh, ktorý je láska. Boh, ktorý nás miluje tak, že dáva svojho Syna na kríž, aby nás obmyl od hriechov. Čím vzal, takpovediac, satanovi žolík z rukáva.

Drahé kolegyně. Oveľa citlivejšie ako naši kolegovia vnímame, čo sa okolo nás deje. Oveľa hlbšie rany v nás zanechávajú útoky slovné, aj telesné. Strach a celkový stres nás oberá o radosť zo života. Mnohé veci robíme strojovo až roboticky. Čo je veľká škoda, lebo sme tými, cez ktoré Boh dáva svetu nehu, krásu a slušnosť. V tomto pôstnom období, ale aj v každej ťažkej chvíli života vráťme sa k Bohu a pripomeňme si Jeho slová:

„Vzývaj ma a vypočujem ťa a oznámim ti veľké a nedosiahnuteľné veci, o ktorých nevieš.“ (Prorok Jeremiáš 33 kapitola, 3 verš).

Tenisový lakeť sa zaraďuje medzi najčastejšie príčiny bolesti lakťa u dospelých. Termín tenisový lakeť nie je úplne presný, pretože veľa ľudí s laterálnou epikondylitídou nikdy nemalo skúsenosť s tenisom. Pri tenisovom lakti sú postihnuté najčastejšie svaly, ktoré sa volajú m. extensor carpi radialis brevis a m. extensor digitorum. Vyšší výskyt tenisového lakťa sa nachádza u športovcov a vojakov. Tenisový lakeť sa v niektorých prípadoch objavuje chronicky. Pravá príčinná tenisového lakťa nie je jednoznačná, hlavným dôvodom vo väčšine prípadoch býva biomechanické preťaženie.

Bolesť pri tenisovom lakti sa u pacientov najčastejšie objavuje pri denných činnostiach, napríklad pri používaní klávesnice, pri záhradných činnostiach alebo tiež pri písaní. Typické symptómy zahŕňajú bolesť v oblasti bočnej časti lakťa. Táto bolesť môže vyžarovať smerom do predlaktia.

Pri liečbe tenisového lakťa sa využíva viacero foriem cvičení. Najčastejšie sú excentrické, izometrické a koncentrické cvičenia.

Cvičenie predstavuje dôležitú terapeutickú modalitu v ovplyvnení bolesti. V dnešnom článku si ukážeme najmä excentrické cvičenie u pacientov s tenisovým lakťom.

Koncentrické cvičenie

Koncentrické cvičenie sa vykonáva s dlaňou otočenou smerom dole a so zápästím ohnutým v 60 stupňoch. Koncentrické cvičenie sa vykonáva dvíhnutím zápästia smerom hore. Cvik sa vykonáva opakovanne. Pre náročnejší variant je možné do ruky vložiť závažie.

Tenisový laket' alebo Ako správne cvičiť

Bolesť v bočnej časti lakťa sa označuje ako laterálna epikondylitída alebo ľudovo povedané tenisový lakeť.

Izometrické cvičenie

Izometrické cvičenie je možné vykonávať v rôznych pozíciách. Pacient sa pri izometrickom cvičení snaží „napnúť svaly“ na predlaktí ruky.

Excentrické cvičenie

Excentrické cvičenie je možné vykonávať viacerými spôsobmi. Excentrické cvičenie sa podobne ako koncentrické cvičenie vykonáva s dlaňou otočenou smerom dole a zápästím ohnutým do 60 stupňov. Pacient drží v ruke závažie a pohyb smeruje do ohnutia smerom dole (obr. 1). Pri návrate do pôvodnej pozície si pomôže druhou rukou tak, aby zjednodušil koncentrickú časť pohybu (obr. 2).

Pri cvičení je možné využiť aj rôzne doplnujúce terapie na liečbu ako kineziotep, elektroliečbu, mobilizácie, terapie, myofasciálne techniky. Liečba laterálnej epikondylitídy musí byť však komplexná.

Text: Mgr. Dávid Liška
Vojenské športové centrum
Dukla Banská Bystrica

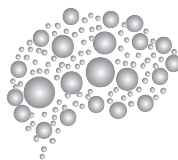
UPOZORNENIE:

Tento text nie je návodom na samoliečbu, postupy treba aplikovať po konzultácii s fyzioterapeutom/lekárom!

2

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Lenka Minichová
psychologička 11. brigády vzdušných síl Nitra

Niečo nám uniká

Život beží ako splašený a žiadny moment sa nevráti. Aj preto je dobré mať na mysli, ako vlastne chceme žiť. Do akej oblasti chceme investovať čas a energiu a kde by bolo vhodné zase ubrať. Mnoho z nás životom len pláva. Máme pocit, že nestíhame a prechádzame bezhlavo z jednej činnosti do druhej. Namiesto radosti, pokoja a spokojnosti môžeme prežívať frustráciu a stres, alebo pocit, že nám niečo uniká. Cítíme, že nerobíme dosť a namiesto seberealizácie, šťastia a spokojnosti zažívame nechúť, vyčerpanie a únavu. Robíme zo všetkého trochu a nič poriadne. Približujeme sa ideálom, ale vzdalujeme sa sami sebe. Nepretržite sa konfrontujeme s úspešnejšími, krajšími, rozumnejšími a ambicióznejšími ľuďmi. Potom sa chytáme do svojej myšlienkovvej pasce. Vrstvime požiadavky na seba podľa toho, čo vidíme v okolí. Hodnotíme všetko naokolo a zabúdame sami na seba, na vlastné hodnoty a želania. Na odpovede, ktoré sú v nás. Vnímame len to, akú latku nastavujú tí druhí. Každý z nás vie pohotovo vymenovať svoje životné hodnoty: zdravie, rodina, priatelia, záľuby... Ale prežívame ich? Rozhodujeme sa pre ne alebo sa necháme stiahnuť vonkajšími požiadavkami a stíhame to iba okrajovo, keď nám ostane voľná chvíľka? Aby sme si vedeli svoje hodnoty oceniť, tak sa potrebujeme zastaviť. Prestať sa naháňať za všetkým ostatným a dožiť si chvíľku nerobiť nič. Nie je dôležité robiť niečo perfektne, pokiaľ pri tom nezažívame nadšenie, radosť či zmysluplnosť. Dôležité je robiť veci, pretože majú váhu pre nás, pretože nás jednoducho tešia. Nie pre niekoho iného. Nie pre to, že sa to má, alebo že je to všeobecne žiaduce. Vybrať si svoju cestu vo svete, ktorý ponúka všetko, nie je ľahké. Niekedy stačí „iba vypnúť“ požiadavky okolia a zastaviť sa. Pozrieť sa do seba, aby sme naozaj naplňovali svoj čas tým, čo nám robí skutočne radosť. Každý z nás v sebe uchováva kompas, ktorý nás navedie na tú správnu a pre nás jedinečnú cestu, na ktorej budeme skutočne prežívať nadšenie, radosť a zmysluplnosť.

Vojenské ústredie a Červená armáda

Jednou z hlavných úloh ilegálneho Vojenského ústredia v rámci príprav na povstanie bolo nadviazať spojenie s velením Červenej armády s cieľom dohodnúť koordináciu a požiadať ho o pomoc.

Nevyhnutnosť splnenia tejto úlohy pplk. J. Golianovi zdôrazňovalo nielen vedenie ilegálnej SNR, ale aj MNO československej vlády v Londýne. Z technických dôvodov však Vojenské ústredie (VÚ) pri nadväzovaní kontaktov so sovietskym velením bolo závislé od vojenskej správy v Londýne. Preto pplk. Golian 26. 6. 1944 rádiotelegraficky žiadal ministra národnej obrany gen. S. Ingra o súhlas s odoslaním niekoľkých ľudí do Moskvy a oznámenie ich priletu sovietskym orgánom. Ingrovu odpoveď dostal 4. júla. V rovnakom dni potom Golian Ingra informoval, že odlet sa uskutoční o 03:00 h 9. júla a lietadlo pristane v ukrajinskej Vinnici. Posádku lietadla pilotovaného stot. L. Kozom mali tvoriť gen. Š. Jurech, npor. Š. Hanus a rádiotelegrafista. Náčelník československej vojenskej misie v ZSSR gen. H. Píka, ktorý dostal správu o pripravovanom odlete tejto delegácie od gen. Ingra 5. júla, o nej informoval velenie Červenej armády. To

v rámci organizačného zabezpečenia letu oznámilo, že lietadlo má cez front preletieť v priestore medzi Tarnopolom a Čortkovom a ďalej letieť vo výške 4 000 m po trase Podhajce – Trembovlja – Jarmolince – Vinnica. Odlet lietadla, ktoré vo Vinnici očakával splnomocnenec sovietskej vlády pre výstavbu československých jednotiek gen. G. S. Žukov, sa však neuskutočnil. Ako dôvod sa uvádzalo zlyhanie pilota.

Ďalšie lietadlo, podľa rádiotelegrafickej správy odoslanej Golianom Ingrovu z 31. júla, malo do Vinnice odletieť ráno 3. augusta. Ani tento termín sa však nedodrжал, pretože Golian dodatočne zmenil deň odletu na 2. augusta. Odletieť mala delegácia SNR a VÚ v zložení K. Šmidke, npor. J. Korecký a npor. Š. Hanus. V dôsledku organizačných nedostatkov bezprostredne pred odletom lietadla pilotovaného stot. let. L. Kozom v skutočnosti odletel len npor. Korecký a spolu s ním nikým nepoverení traja pasažieri, a to K. Grün, V. Fejka a T. Baláž. Korecký mal so

sebou viaceré dokumenty, ktoré do Moskvy posielal pplk. Golian, ako napr. schémy vojenského plánu povstania, rozmiestnenia východoslovenských divízií a dislokácie slovenskej armády k 1. 7. 1944, tabuľku s prehľadom zbraní vo vojenských skladoch na Slovensku a prehľad požadovanej pomoci. Po pristáti neďaleko od Vinnice ich odovzdal zástupcom sovietskeho velenia. Večer 4. augusta bola Koreckého skupina dopravená do Moskvy a už v noci z 5. na 6. augusta sa stretla s gen. H. Píkom, ktorého sprevádzali dvaja sovietski dôstojníci s dokumentmi, ktoré Korecký odovzdal na letisku pri Vinnici. Na základe obsahu týchto dokumentov potom gen. Píka spracoval rozsiahlu správu o situácii na Slovensku a pripravách povstania, ktorú 10. augusta odovzdal sovietskemu veleniu. Medzitým, 3. augusta, prišla do Londýna Golianova správa, že vzhľadom na „nešťastnú náhodu“ zástupca SNR odletí až v podvečer 4. augusta. Dodatočne Ingrovu ešte oznámil, že spolu so Šmidkom za VÚ poletí pplk. M. Ferjenčík. Lietadlo pilotované mjr. M. Lisickým po prelete frontu pristálo v Čortkove pri Lvove, odkiaľ 6. augusta Šmidke s Ferjenčíkom odleteli do Moskvy. Tam v dňoch 7. a 8. augusta rokovali s náčelníkom oddelenia špeciálnych úloh generálneho štábu Červenej armády gen. N. V. Slavinom a náčelníkom spravodajskej správy generálneho štábu gen. F. F. Kuznecovom. Obsah rokovaní bol zaznamenaný v zápise rozhovoru gen. Slavina a gen. Kuznecova so Šmidkom a pplk. Ferjenčíkom zo 7. augusta a v hlásení gen. Slavina zástupcovi náčelníka generálneho štábu Červenej armády gen. A. I. Antonovovi o jeho stretnutiach so Šmidkom a Ferjenčíkom v dňoch 7. a 8. augusta, ktoré Antonov 10. augusta odovzdal J. V. Stalinovi.

Text: plk. v. v. doc. PhDr. Jozef Bystrický, CSc.

Vojenský historický ústav

Foto: VHÚ – VHA

Mjr. Mikuláš Lisický (vľavo) v kabíne lietadla He 111

Moskovské poukázky

Priebeh bojov, postupné oslobodzovanie Slovenska a koniec vojny so sebou priniesli mnohé zmeny nielen v politickom, spoločenskom a kultúrnom živote; život obyvateľov v rokoch 1944 – 1945 do veľkej miery komplikovala aj situácia v menovej politike.

V obehu bolo niekoľko druhov platidiel – slovenské a protektorátne koruny, ríšske marky, maďarské pengő, marky spojeneckých armád, sovietske ruble, ale aj tzv. československé korunové (vojenské) poukázky vzor 1944.

Tlačiareň Goznak

Situáciu mala do istej miery upokojiť menová reforma z roku 1945, ktorú vyhlásil prezident Dekrétom o obnovení československej meny č. 91/1945 Zb. zo dňa 19. októbra, vďaka ktorej sa malo obnovené Československo vysporiadať s ťaživým dedičstvom okupácie krajiny počas vojny.

Spomínané československé vojenské poukázky vzor 1944, nazývané tiež Moskovské poukázky, boli jednoduchými platidlami, ktoré používali najmä príslušníci Červenej armády a Československého armádneho zboru. Ešte v novembri 1943, po moskovskej konferencii, vydalo veliteľstvo Červenej armády pokyn na prípravu technického zabezpečenia pobytu svojich vojsk v Rumunsku, Maďarsku, Poľsku a Československu.

Jej súčasťou bola aj objednávka týchto platidiel v sovietskej ceninovej tlačiarňi Goznak. Vplyvom okolností,

súvisiacich predovšetkým s postupom spojencov a prebiehajúcimi diplomatickými rokovaniami v priebehu roku 1943, si aj československá exilová vláda uvedomovala potrebu ich zavedenia. Začiatkom apríla 1944 odovzdal čs. exilový minister financií Dr. Feierabend v Londýne sovietskemu veľvyslancovi Lebedevovi objednávku a pokyny na tlač. Návrhy boli potom predložené na schválenie aj čs. veľvyslancovi v ZSSR Dr. Fierlingerovi a emitované Československým menovým úradom.

Provízórne platidlá

Za grafickým návrhom stál vedúci ateliéru moskovskej tlačiarne Goznak Ivan Ivanovič Dubasov. Ich kompozícia a grafická úprava vychádzala zo starších sovietskych platidiel, nízka technická úroveň však zodpovedala ich provízórnemu charakteru. Grafiku tvorili podobné stereotypné koláže prefabrikovaných ozdobných prvkov, podobné ako boli použité na rumunských, maďarských, poľských, mandžuských a kórejských platidlách. Československé poukázky boli tlačené v šiestich nominálnych hodnotách (1, 5, 20, 100, 500 a 1 000 korun) s nápismi v slovenčine, češtine a ruštine.

Československý armádny zbor ich používal od konca roka 1944 a od jari 1945 sa stali zákonným platidlom na Slovensku, od mája 1945 aj na území Čiech a Moravy.

V júli 1945 nariadila Slovenská národná rada kolkovanie platidiel s nominálnou hodnotou nad 100 korun. V Čechách a na Morave, dokonca ani v radoch Červenej armády, sa to však nestretlo s pochopením, preto zostávali v platnosti aj nekolkované platidlá. Ich platnosť sa definitívne skončila spomínaným dekrétom prezidenta č. 91/1945 Zb. ku dňu 30. októbra 1945.

V zbierkach oboch múzejných oddelení Vojenského historického múzea v Piešťanoch a vo Svidníku sa nachádza niekoľko kusov poukážok viacerých nominálnych hodnôt bez kolkov, ktoré sú zaradené do zbierky Rôzny múzejný materiál. V zbierkach múzejného oddelenia Piešťany sa nachádzajú aj maďarské vojnové poukázky v hodnote 2 a 20 pengő. Všetky tieto platidlá múzeum nadobudlo v rokoch 1996 a 2013 nákupom a darom.

Text: Mgr. Viera Jurková

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum Piešťany

Foto: VHÚ – VHM

Spolu to zvládneme

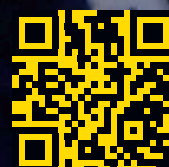

Foto: pplk. Stefan Zemanovič